Notariaat magazine

maandelijks informatie- en opinieblad voor en over het notariaat

april 2018
editie 3, jaargang 18

Mariska Verwoert

‘Businesscase draagt bij aan eigen ontwikkeling’

6 KNB stimuleert intervisie

10 DNI zet puntjes op de i

20 BFT-voorzitter Chris Breedveld over financieel toezicht

Sdu oprecht de beste keuze

KNB 175 JAAR Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

NEW XF SPORTBRAKE

RUIMTE ACHTER RIJPLEZIER VOOR

JAGUAR

NEW XF SPORTBRAKE VANAF € 849 PER MAAND

Maak kennis met de nieuwe Jaguar XF Sportbrake. Geïnspireerd door het prachtige design van de XF sedan en met meer veelzijdige ruimte. Met een indrukwekkend grote bagageruimte en uitzonderlijk veel beenruimte wordt zijn unieke stijl nog aantrekkelijker. Dankzij het brede motorenaanbod, waaronder een 2.0 liter Ingenium turbodiesel met 120 kW/163 pk of een 2.0 liter Ingenium turbo benzinemotor met 184 kW/250 pk, past de XF Sportbrake perfect bij uw actieve lifestyle.
De XF Sportbrake is beschikbaar vanaf € 56.210 of lease vanaf € 849 per maand.

jaguar.nl

THE ART OF PERFORMANCE

Min./max. gecombineerd verbruik: 4,5-6,8 l/100 km, resp. 21,7-14,7 km/l, CO_2-uitstoot resp. 118-155 g/km. Consumentenprijs vanaf € 56.210 incl. BTW, BPM, registratiekosten, recyclingbijdrage en kosten rijklaar maken. Leaseprijs vanaf € 849 p.m. excl. BTW (bron: Jaguar Fleet & Business Leasing, full operational lease, 60 mnd., 20.000 km/jr.). Wijzigingen voorbehouden.

Notariaat
magazine

editie 3, april 2018

6

20

22

4 Nieuws
9 Onderzocht: 'Bescherming door uitgifte preferente aandelen'
10 DNI zet puntjes op de i
13 Wat vindt u daar nu van?
15 Column Nora van Oostrom-Streep
16 Ruilverkavelingsproject Schelpenruil 2.0
18 Notaris en meer: Paul Kok
25 Kanocolumn
26 En verder: Willem Gerbers
28 Specialisten
30 Ingezonden brieven
33 Column Nick van Buitenen
34 KNB-nieuws
37 KNB 175 jaar
38 Feuilleton-strip *Het olografisch testament*
40 Tuchtrecht
42 Personalia

'Kandidaat-notarissen met uitsluitend juridische kennis zijn kwetsbaarder'

6 'Analyseren, je oordeel uitstellen, twijfel zaaien, je gedachten scherpen'

Artsen, onderwijzers en advocaten doen het al langer: intervisie. Ofwel: georganiseerd overleg tussen vakgenoten over beroepsmatige of persoonlijke dilemma's. Zo leren notarissen elkaar om een betere notaris te worden. Uiteindelijk komt dit ten goede aan de kwaliteit van de beroepsgroep als geheel. De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie gaat intervisie dan ook stimuleren onder haar leden.

20 'Er moet geen aanleiding zijn voor te grote kritiek'

Het Bureau Financieel Toezicht heeft de kritiek van de ledenraad van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie serieus genomen, zegt bestuursvoorzitter Chris Breedveld. Vandaar de afschaffing van de verplichte accountantsverklaring bij de tussentijdse cijfers.

22 Focus op vaardigheden

Het is een verplicht onderdeel van de beroepsopleiding voordat kandidaat-notarissen het eindexamen kunnen doen: de businesscase. Daarbij verdiepen ze zich in een niet-juridisch onderwerp, werken dit uit en presenteren dit tijdens de slotbijeenkomst, sinds dit jaar bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie. De een vindt het een welkome aanvulling, de ander ziet de toegevoegde waarde niet.

Op de cover

Kandidaat-notaris Mariska Verwoert, een van de winnaars van de businesscase van de beroepsopleiding.

Belgische notarissen verdienen goed

ONDERNEMEN

Maandinkomsten van 50.000 tot 100.000 euro zijn geen uitzondering: de notarissen in België verdienen goed. Dat bleek uit onderzoek van *Knack*. Het Belgische opinieweekblad bekeek daarvoor jaarrekeningen van veertig notarissen in Vlaanderen.

Bij de berekening van de maandinkomsten zijn de personeelskosten en afschrijvingen al van de winst afgetrokken, maar de belastingen nog niet. Het gaat dus om brutobedragen. Een notaris uit Knokke-Heist ontving in 2016 maar liefst 160.000 euro aan winst per maand. De 'arme sloebers' uit de steekproef verdienden

'slechts' 60.000 tot 70.000 euro per maand. Volgens Erik van Tricht, voorzitter van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, gaat het om uitzonderingen. In *Knack* stelt hij dat een notaris in België gemiddeld 16.000 euro bruto per maand verdient en dat die daar hard voor moet werken.

COMMOTIE

De hoge maandinkomsten zorgden in België voor veel verontwaardiging. Het inkomen van de gemiddelde notaris lag namelijk flink hoger dan premier Charles Michel. Hij verdient 229.000 euro bruto per jaar. De inkomsten van de notarissen zijn vooral dankzij de erelonen voor vastgoedtransacties zo hoog: een in 1980 vastgelegd percentage van de verkoopprijs. Het notariaat in België is een gesloten beroepsgroep – het aantal is wettelijk vastgelegd – waardoor ze niet met elkaar mogen concurreren. •

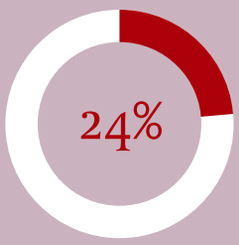

De gemiddelde prijs voor een hectare landbouwgrond in Nederland is in vijf jaar tijd met 24 procent gestegen. Voor een hectare werd in 2016 circa 63.000 euro betaald, terwijl dat in 2011 nog maar 51.000 euro was. Dat blijkt uit cijfers van Eurostat. De duurste provincie is Flevoland, met gemiddeld 78.000 euro per hectare. In Overijssel kost een hectare 59.000 euro. Dat is nog altijd aanmerkelijk duurder dan de prijzen elders in Europa. Italië is na Nederland het duurste land van het continent met gemiddeld 40.000 euro. In Roemenie lag de prijs voor een hectare in 2016 op 2.000 euro. •

Ondernemers zien UBO-register niet zitten

ONDERNEMEN

Werkgeversvereniging VNO-NCW, MKB-Nederland en enkele prominente ondernemers zien niets in het door Europa verplicht gestelde UBO-register. Dat schrijven zij in een open brief die op vrijdag 23 maart aan premier Mark Rutte is gestuurd. In het UBO-register worden gegevens over eigenaren van bedrijven deels openbaar opgeslagen, waardoor deze ook voor kwaadwillenden vrij toegankelijk zijn. Dit staat volgens de organisaties en ondernemers in schril contrast tot de steeds strenger privacywetgeving. Bovendien zouden ondernemers die zich schuldig maken aan witwassen he nieuwe register eenvoudig weten te omzeilen.

CONTRAPRODUCTIEF

Ook andere maatregelen van Europa, het kabinet en lokale overheden werken volgens hen contraproductief voor ondernemers. Het gaat daarbij om onder meer de verhoging van de ondernemersrendementsbelasting en het opleggen van lokale lasten als terrasvergunningen en precariorechten. De ondertekenaars van de brief roepen Rutte op om ondernemerschap te bevorderen door met een positieve ondernemerschapsagenda te komen. •

> 'Zo'n ingewikkelde tekst hadden we nog nooit gezien. Er staan woorden in waarvan wij nooit hadden gehoord. Bijvoorbeeld: comparanten, dadingen, inpandgeving en verkeersopvatting'
>
> Hoogleraar tekstontwerp en communicatie Leo Lentz in *Eigen Huis Magazine* over hypotheekakten.

‘Luisteren naar de jongste generatie’

Annette van der Klooster, kandidaat-notaris bij Notariskantoor Brummelhuis in Amsterdam, is in maart toegetreden tot het bestuur van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). Met 34 jaar is zij het jongste bestuurslid. Zij wil dan ook de verbinding gaan zoeken met de jongste generatie kandidaat-notarissen en met hen over de toekomst van het notariaat praten.

Waarom wilde je bestuurslid worden?
‘In 2010 ben ik in de commissie kandidaat-notarissen terechtgekomen. Ik wilde namelijk iets met bestuur en beleid doen buiten mijn eigen werk om. Later zat ik in de werknemerscommissie van de Pensioenkamer. Daar ging het wat meer over het nemen van beslissingen die grote financiële consequenties kunnen hebben. Toen kwam de vraag of ik belangstelling had om bestuurslid te worden. Ik vond het een logisch vervolg op wat ik eerder heb gedaan, dus dat leek me een mooie stap.’

Welke doelen heb je als bestuurslid?
‘Ik wil de verbinding zoeken met de jongste generatie en de instroom van studenten naar het notariaat goed op peil houden. Zonder instroom van onderaf is er geen toekomst. Ik ga luisteren naar de jongste generatie en naar welke ideeën zij hebben over waar het notariaat naartoe moet. Ik ga hen opzoeken, bijvoorbeeld door een keer met hen te lunchen op de beroepsopleiding. Ik wil zichtbaar en benaderbaar zijn.’

Hoe kijk je zelf aan tegen de toekomst van het notariaat?
‘We moeten met de tijd meegaan. Al heeft de notaris nog vaak het imago van een man in een grijs driedelig pak, je ziet wel dat het vak aan het feminiseren is. Er zijn veel jonge, moderne vrouwen. Dat zorgt voor een ander beeld. Daarnaast moeten we technische ontwikkelingen, zoals blockchain, omarmen. Het maakt bepaalde onderdelen van het vak gemakkelijker, zodat je je meer kunt richten op de kern: advisering en rechtsbescherming.’

Hoe is de eerste maand bestuur je bevallen?
‘Wat ik tot nu toe heel leuk vind, is dat ik met mijn neus op allerlei ontwikkelingen zit en overal goed van op de hoogte ben. Als kano denk je nog weleens, waarom doet de KNB niets aan een bepaald onderwerp. Nu blijkt dat ze daar wel degelijk wat aan doen. Dat zouden ze iets meer naar buiten moeten brengen’.

AVG door Tweede Kamer aangenomen

PRIVACY

De Tweede Kamer heeft op 13 maart de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) aangenomen. Alle partijen, met uitzondering van de PVV, stemden daarmee in. Met de wet wordt invulling gegeven aan de AVG, die op 25 mei in werking treedt. Vanaf die datum geldt in de gehele Europese Unie dezelfde privacywetgeving. Daarmee krijgen mensen meer mogelijkheden om voor zichzelf op te komen bij de verwerking van hun gegevens.

MOTIES

Tijdens de behandeling van de uitvoeringswet in de Tweede Kamer zijn verschillende amendementen en moties ingediend. Kees Verhoeven (D66) en Madeleine van Toorenburg (CDA) dienden een motie in om de leeftijdsgrens van 16 jaar te heroverwegen. Door de nieuwe wet moeten jongeren straks voor veel meer zaken toestemming vragen dan tot nu toe het geval was. Die motie is door de Kamer aangenomen. Dat geldt ook voor het amendement van Chris van Dam (CDA), Sven Koopmans (VVD) en Kees Verhoeven (D66): het college van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) wordt uitgebreid van twee naar drie personen omdat de verantwoordelijkheden van het college toenemen. Ook een amendement van Kees van der Staaij (SGP) haalde het. Daarin wordt geregeld dat de AP bij de toepassing van de regels rekening houdt met de omvang van bedrijven, zodat kleine bedrijven niet te maken krijgen met onnodige lasten. •

Aantal verkochte woningen daalt verder

WONINGMARKT

Het aantal in het Kadaster geregistreerde woningen is in februari flink gedaald ten opzichte van dezelfde maand een jaar eerder: 16.094 om 17.708. Een daling van 9,1 procent. Ook in januari was het aantal registraties al gezakt ten opzichte van een jaar eerder. In februari zakte vooral de verkoop van het aantal twee-onder-een-kapwoningen flink in: daar was een daling van 16,9 procent te zien. Regionaal zijn er echter grote verschillen. Drenthe was de enige provincie waar het aantal registraties bij het Kadaster wel steeg ten opzichte van februari 2017: 1,2 procent. De daling was in Utrecht het grootst: 12,8 procent.

DUURDER

Van de in februari verkochte bestaande woningen lag de verkoopprijs een stuk hoger dan in februari 2017. De gemiddelde koopwoning is 9,5 procent duurder geworden. Dit is volgens het CBS de grootste toename na september 2001. Sinds juni 2013, het dieptepunt van de crisis op de woningmarkt, stijgen de woningprijzen weer. In vergelijking met die maand zijn de huizenprijzen gemiddeld 26,1 procent hoger. •

KNB stimuleert intervisie

‘Analyseren, je oordeel uitstellen, twijfel zaaien, je gedachten scherpen’

Artsen, onderwijzers en advocaten doen het al langer: intervisie. Ofwel: georganiseerd overleg tussen vakgenoten over beroepsmatige of persoonlijke dilemma’s. Een deelnemer brengt een vraagstuk in, de anderen reageren daarop. Zo leren notarissen elkaar om een betere notaris te worden. Uiteindelijk komt dit ten goede aan de kwaliteit van de beroepsgroep als geheel. De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) gaat intervisie dan ook stimuleren onder haar leden.

TEKST Dorine van Kesteren | **BEELD** Truus van Gog

De andere notaris in het dorp maakt een rommeltje van zijn akten. Moet ik dat melden of kan ik mijn collega maar beter niet afvallen? Mijn kandidaat-notarissen schatten hun eigen capaciteiten structureel te hoog in. Mijn baas legt om 17.00 uur nog een stapel werk op mijn bureau en verwacht dat dit dezelfde avond nog af komt. Sommige cliënten denken dat ik 24/7 voor hen klaarsta. De oudere maten in de maatschap zijn alleen maar bezig met winstoptimalisatie en kostenreductie om het kantoor straks zo goed mogelijk te verkopen, terwijl ik juist wil investeren en moderniseren.

Zomaar wat knelpunten waar (kandidaat-)notarissen in de praktijk mee te maken hebben. Maar met wie kunnen zij die bespreken? ‘Vakinhoudelijk, juridisch overleg is op de meeste notariskantoren wel georganiseerd, maar het notariaat is veel meer. Een notaris is ook ondernemer, werkgever, zakenpartner én mens. Het antwoord op de vraagstukken die daarmee samenhangen, kun je vinden door te praten met gelijkgestemden, met de benen op tafel. Intervisie is hiervoor een uitgelezen methode’, zegt projectleider Jeroen Ouendag van de KNB.

KWALITEITVERBETERING

Kwaliteitverbetering is een van de doelen van de KNB. Om dit te bereiken, spreekt de organisatie het zelflerend vermogen van (kandidaat-)notarissen aan, aldus voorzitter Nick van Buitenen. ‘Mensen leren 70 procent in de praktijk, 10 procent van boeken en cursussen en 20 procent van collega’s en vakgenoten. Bij de rechtenstudie en beroepsopleiding leer je van elkaar tijdens groepsopdrachten, maar eenmaal aan het werk komt deze leervorm nauwelijks meer aan bod. Door de vrijemarktwerking en de nadruk op economisch succes is er op notariskantoren minder gelegenheid voor breder collegiaal overleg. Er is ook minder tijd om naar de ringvergaderingen te gaan.’
De KNB wil daarom op verschillende plaatsen in het land intervisiegroepen oprichten. Het idee is dat al deze groepen worden begeleid door een professionele intervisiebegeleider. Onlangs vonden hiervoor de selectieronden plaats (zie kader). Ouendag: ‘De komende tijd maken we uit in welke vorm we de intervisie precies willen gieten. Gaan we bijeenkomsten organiseren rond een bepaald thema? Of zorgen we dat intervisiebegeleiders aanwezig zijn bij de ringvergaderingen? KNB-leden zijn van harte uitgenodigd om hun ideeën hierover met ons te delen.’

GELIJKWAARDIGHEID

Intervisiegroepjes bestaan doorgaans uit zes tot acht personen. Om beurten dragen zij een persoonlijk vraagstuk aan. Deze casussen worden vervolgens stuk voor stuk op gestructureerde wijze besproken, onder leiding van

‘Als je je verder ontwikkelt als persoon, word je ook een betere notaris’

een getrainde begeleider. De andere deelnemers vertellen hoe zij het zouden aanpakken. Zo reflecteren zij op elkaars en hun eigen handelen. ‘Het is de bedoeling dat zowel de aanbrenger als de luisteraars er iets van leren. Gelijkwaardigheid is het uitgangspunt: niet één hulpvrager en vijf adviseurs die het allemaal beter weten. De luisteraars moeten ook vooral haalbare, praktisch uitvoerbare adviezen geven. De aanbrenger weet immers zelf ook wel wat hij volgens het boekje en in de ideale wereld zou moeten doen’, zegt Ouendag.

HERKENNING

Van Buitenen, in het dagelijks leven notaris in Utrecht, heeft zelf ruime ervaring met intervisie. Hij vormt al een paar jaar met oud-studiegenoten een intervisiegroepje, dat vier keer per jaar bij elkaar komt. ‘Op kantoor word ik geleefd door de waan van de dag; mijn bureau ligt vol met dossiers en de telefoon rinkelt voortdurend. Vaak moet je letterlijk even uitstappen om ruimte te krijgen voor reflectie. Mijn intervisiegroepje geeft me die mogelijkheid. Er is altijd herkenning. Dankzij de vragen van mijn collega’s wordt ook mijn eigen aandeel in een probleem duidelijk. Stel dat ik niet tevreden ben over een medewerker. Besteed ik dan wel genoeg aandacht aan hem? Doe ik mijn best om hem positief te stimuleren of benoem ik alleen wat er niet goed gaat?’ De rol van de begeleider is heel belangrijk. Die moet een sfeer creëren waarin de deelnemers zich open durven stellen. Een andere voorwaarde is een bepaalde chemie tussen de groepsleden. Van Buitenen: ‘Je kunt niet willekeurig wie bij elkaar zetten en denken dat het een succesvol intervisiegroepje wordt. Ik zou concurrenten uit dezelfde plaats ook geen intervisiepartners maken. En geen mensen die veel in leeftijd schelen. Een net afgestudeerde kandidaat heeft immers andere issues dan een notaris die tegen zijn pensioen aan zit.’

CAFÉ

Intervisie behelst veel meer dan een gesprek tussen vakgenoten in een café, benadrukt Ouendag. ‘Ik ken twee soorten cafégesprekken. Het ene gesprek gaat zo: probleem, oplossing, probleem, oplossing. En in het andere gesprek hoor je alleen: o wat naar, o wat vervelend. De ene variant kent dus enkel oplossingen, de andere enkel medeleven. Intervisie daarentegen is: methodisch en in alle rust achterhalen wat er speelt. Analyseren, je oordeel uitstellen, twijfel zaaien, je gedachten scherpen. Zo leren de deelnemers om verder te professionaliseren en hun *soft skills* te ontwikkelen.’ Van Buitenen: ‘Intervisie kan burn-outs en opvolgingsproblemen voorkomen. En als je je verder ontwikkelt als persoon, word je ook een betere notaris.’

MIDDEL

Al met al ziet de KNB intervisie als middel en niet als doel. Zij wil het niet verplicht stellen aan haar leden, maar brengt de jongste aanwas er wel nadrukkelijk mee in aanraking. Van Buitenen: ‘Sinds kort houden de klasjes van de notariële beroepsopleiding hun laatste bijeenkomst bij de KNB. Daar besteden we ook aandacht aan intervisie. Het zou zo mooi zijn als die groepjes elkaar gedurende hun carrière vasthouden als intervisiepartners. Jong geleerd is oud gedaan!’ ■

IDEEËN?

Ideeën over de vorm die de intervisie binnen het notariaat moet krijgen? Neem dan contact op met projectleider Jeroen Ouendag: J.Ouendag@knb.nl.

SELECTIERONDE INTERVISIEBEGELEIDER

Notaris Arnold Verhoeks uit Den Helder nam deel aan de ‘assesments’ waarin de KNB verschillende intervisiebegeleiders selecteerde. (Kandidaat-)notarissen en acteurs speelden toen zo veel mogelijk een echte intervisiesituatie na. Doel was om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit van de potentiële begeleiders. In een tijdsbestek van vier dagen werden twaalf kandidaten getoetst. ‘De inbrengers brachten dilemma’s ter tafel op persoonlijk, beroepsmatig of zakelijk gebied. Hoe ga je om met personeel, met concullega’s, met wet- en regelgeving, met jonge kandidaten op je kantoor, met burn-outs?’ vertelt Verhoeks. ‘Deels was het dus een serieuze intervisie, deels was het onze taak om beetje dynamiek te brengen in het rollenspel. Bijvoorbeeld door wat vreemd gedrag te vertonen, en vervolgens te kijken hoe de begeleiders daarop reageerden.’

Verhoeks ziet zeker het belang van intervisie voor het notariaat. ‘In de concurrerende markt zijn notarissen steeds meer eenlingen geworden. Van de oude broederschap is weinig over, er is minder intercollegiaal contact. Ook de ringbezoeken zijn geen natuurlijk moment meer om te sparren met vakgenoten. Uiteraard kan dat ook binnen je eigen kantoor, maar een blik van buiten is juist zo waardevol. Om je andere inzichten te geven, of juist om te bevestigen dat je op de goede weg bent.’

Nationaal Congres Familiebedrijven

Speciaal voor de adviseur van familiebedrijven

20 APRIL 2018 | LANDGOED ZONHEUVEL DOORN

Hoe kunt u als adviseur het familiebedrijf nu en in de toekomst op een succesvolle manier bijstaan?
Tijdens het Nationaal Congres Familiebedrijven gaan specialisten in op de uitdagingen en kansen bij advisering over het familiebedrijf. U doet de nodige technische kennis op en leert dit toe te passen op de specifieke situatie van het familiebedrijf. De volgende onderwerpen komen aan bod:

- → Systemische kijk op familiebedrijven
- → Family governance
- → Het grote belang van pensioen bij bedrijfsopvolging en - overnames binnen familiebedrijven
- → Opvolging binnen het agrarisch familiebedrijf, het recht en de praktijk

www.ncfamiliebedrijven.nl

Licent Academy

Sdu oprecht de beste keuze

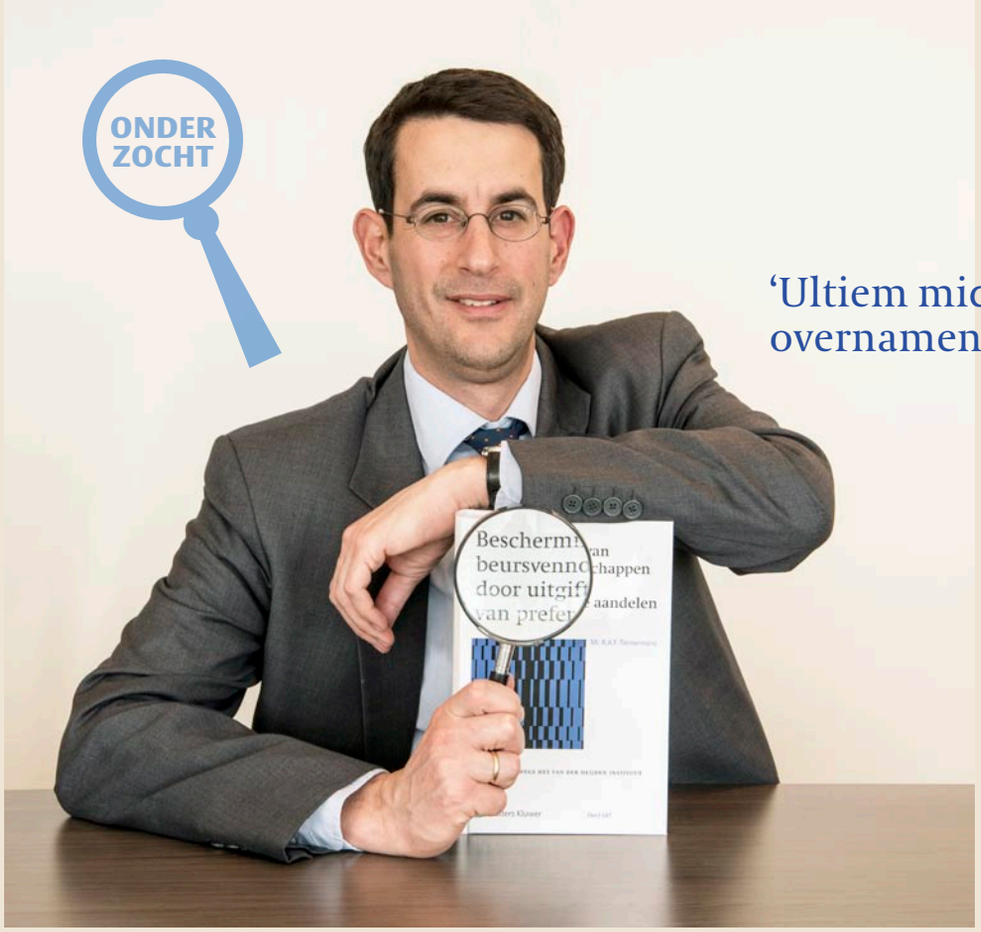

‘Ultiem middel om vijandelijke overnamen te voorkomen’

NAAM Robrecht Timmermans
LEEFTIJD 44
GEBOORTEPLAATS Gent (België)
STUDIE(S) Notarieel recht, Universiteit Leiden
Civiel effect, Universiteit Leiden
ONDERZOEK ‘Bescherming van beursvennootschappen door uitgifte van preferente aandelen’

Vijandige overnamepogingen van buitenlandse bedrijven op zowel Unilever als AkzoNobel deden vorig jaar heel wat stof opwaaien. De vraag of de overheid daar iets tegen moest doen, kwam daarbij regelmatig voorbij. Kandidaat-notaris Robrecht Timmermans, werkzaam bij Buren in Amsterdam, dook in de wereld van preferente aandelen en promoveerde onlangs op dit onderwerp aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Volgens hem biedt de huidige wetgeving bedrijven voldoende bescherming tegen vijandige overnamen.

TEKST Martijn Rip | **BEELD** Truus van Gog

Wat hebt u onderzocht?
‘Ik heb onderzoek gedaan naar de mogelijkheid voor vennootschappen, die met aandelen genoteerd staan bij Nederlandse effectenbeurzen, om zich te beschermen tegen vijandige overnamen. Meer specifiek heb ik gekeken naar bescherming door preferente aandelen aan een bevriende stichting toe te wijzen. Bij een vijandig overnamebod worden zoveel preferente aandelen uitgegeven dat de stichting tot 50 procent van de aandelen in handen heeft.’

Wat was de aanleiding voor uw onderzoek?
‘Ik heb in mijn werk veel beursvennootschappen geadviseerd. Het ging daarbij om corporate governance, maar ook om preferente aandelen. Dat heeft mij nieuwsgierig gemaakt. Toen Gerard van Solinge mij vroeg of ik bij hem aan de Radboud Universiteit wilde promoveren, kwam dit onderwerp al snel naar boven gezien mijn praktijkervaring. Bovendien is het in de huidige tijd een spannend onderwerp. Naar aanleiding van de overnamepogingen op Unilever en AkzoNobel spreekt het kabinet nu over een wettelijke bedenktijd. Daar ben ik kritisch over. Er zijn al veel mogelijkheden om vennootschappen te beschermen tegen vijandelijke overnamen, zoals preferente aandelen. Daarmee kun je ook tijd winnen.’

Wat zijn de conclusies van het onderzoek?
‘Preferente aandelen zijn het ultieme middel om vijandelijke overnamen te voorkomen. Het is bovendien gemakkelijk in te voeren voorafgaand aan een beursgang. De statuten moeten daar dan wel in voorzien. De stichting die de aandelen beheert, kan bepalen wanneer de aandelen worden uitgegeven. Dat zal in een “oorlogssituatie” zijn. De mogelijke uitgifte van deze aandelen heeft al een afschrikkende werking. Het kan partijen ervan weerhouden vijandelijke voorstellen te doen. Er zit ook geen maximale duur aan de preferente aandelen zoals vaak wordt gesuggereerd. Een andere conclusie uit mijn onderzoek is dat de stichting naast een lening ook andere financieringsmogelijkheden heeft om de preferente aandelen te financieren. De vennootschap kan namelijk geld lenen aan de stichting – dat kan het best worden vastgelegd voorafgaand aan de beursgang als alle aandelen nog in bevriende handen zijn – of de aandelen worden gefinancierd met de vrij uitkeerbare reserves van de vennootschap. Een andere belangrijke conclusie is dat preferente aandelen ook in andere situaties dan een vijandige overname gebruikt kunnen worden. Bijvoorbeeld als aandeelhouders bij een acute financiële noodsituatie er geen geld voor beschikbaar willen stellen. Via preferente aandelen kan de stichting een doorslaggevende stem krijgen in de aandeelhoudersvergadering.’

> *De stichting moet onafhankelijk zijn van de vennootschap*

Wat kunnen notarissen met het onderzoek?
‘Zij adviseren de vennootschap en zijn betrokken bij het aanpassen van de statuten van een vennootschap om preferente aandelen mogelijk te maken. Ook is het belangrijk dat zij daarbij de hoogte van het preferente dividend goed uitwerken. Het dividend moet gelijk zijn aan de rente die aan de bank betaald moet worden. De stichting moet onafhankelijk zijn van de vennootschap: hier moeten andere bestuurders in zitten die vaststellen of ze de optie moeten uitoefenen. De stichting moet daarom een eigen notaris hebben om te adviseren en alles zorgvuldig te documenteren.’

Gaat u nog verder met het onderzoek?
‘Ik heb heel gedetailleerd onderzoek gedaan. Mijn boek kan als een handboek voor de praktijk worden gebruikt. Maar over bepaalde onderdelen kan ik nog verder uitweiden. Zo zou ik wat meer aandacht willen schenken aan de samenwerking tussen de besturen van de vennootschap en de stichting. Hoe ver moet die samenwerking reiken? Daarnaast geef ik geregeld seminars en word ik gevraagd te spreken over dit onderwerp.’ ■

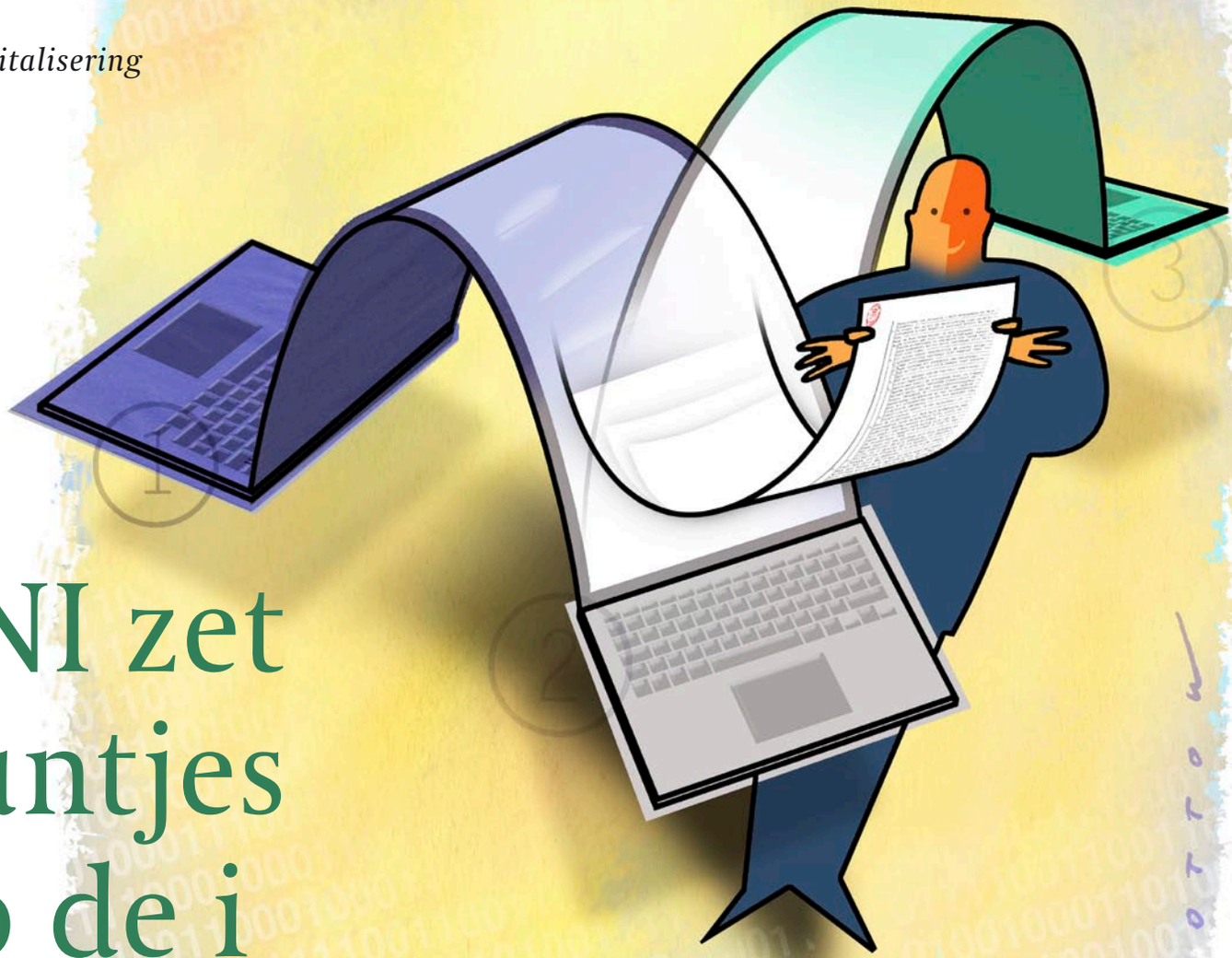

DNI zet puntjes op de i

Op tijd en binnen budget. Twee doelstellingen die bij veel ICT-projecten als eerste sneuvelen, zijn binnen het project Digitale Notariële Informatievoorziening (DNI) gerealiseerd. Inmiddels hebben de eerste notarissen in de pilot kennisgemaakt met de nieuwe functionaliteit.

TEKST Peter Steeman | **BEELD** Roel Ottow

Jolanda Storm, die het project namens de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) begeleidt, vat de essentie van DNI kernachtig samen. 'Als we half april live gaan, weet je als notaris precies wanneer je een testament moet registreren, zonder dat je vervolgens met een omslachtig proces wordt opgescheept. De hele keten is gedigitaliseerd. De Belastingdienst levert de overlijdensmeldingen digitaal aan het Centraal Testamentenregister (CTR). Het Centraal Digitaal Repertorium (CDR), dat gekoppeld is aan het CTR, stuurt een digitaal registratieverzoek naar de notaris. Die scant het testament en uploadt het bestand via het Platform Elektronische Communicatie (PEC) van de KNB. In het geval van een oud testament kan de notaris direct een geautomatiseerd bericht sturen naar Doc-Direkt, het archief in Winschoten.'

DIALOOG

De goede verstandhouding in dit project is onmisbaar voor het resultaat, vindt Storm. 'De hoofdrolspelers – Davinci, Avisi, de KNB en de Belastingdienst – zijn op elkaar ingespeeld. We weten wat we aan elkaar hebben. Wat wil je oplossen? En hoe kan je processen zo logisch mogelijk op elkaar aansluiten? Die vragen moet je steeds voor ogen houden. Een digitaliseringsproces kun je heel bureaucratisch maken. Wanneer de notaris bijvoorbeeld veel velden moet invullen, werkt het niet. Op zo'n moment overleg ik met de Belastingdienst. Waarom gebruiken we de gegevens niet die notarissen toch al ergens moeten invullen? Op die manier maak je het proces efficiënter. Notarissen worden nog weleens voor voldongen feiten gesteld. Wij willen juist dat het mes aan twee kanten snijdt. Zonder die dialoog loopt het een stuk stroever. Dat blijkt bijvoorbeeld bij de aangifte voor de erfbelasting. Die wordt vanaf januari 2019 gedigitaliseerd. We hebben de afgelopen vijf jaar regelmatig bekeken of we hiervoor samen met de Belastingdienst een vergelijkbare oplossing konden realiseren. Het is jammer dat dit niet gelukt is. De notaris moet daarvoor straks een apart softwarepakket aanschaffen. Er is ook geen aansluiting op het PEC. Wat met DNI wel kan, is hier helaas niet gelukt.'

MILITAIRE OPERATIE

Wanneer DNI half april live gaat, kan 90 procent van alle notariskantoren via de eigen

kantoorsoftware overlijdensmeldingen ontvangen en testamentregistraties uitvoeren. 'We borduren verder op een infrastructuur die we vier jaar geleden hebben gebouwd', aldus Robert Broek, manager notary IT services van Davinci. 'De nieuwe interface hebben we samen met de notariële softwarepakketleveranciers gebouwd. De afstemming met alle leveranciers die aangesloten zijn op het PEC vergt een heel strakke regie. Met zoveel partijen praat je over een militaire operatie. Je deelt de specificaties die ze vervolgens moeten integreren in hun oplossing. Alle acht zijn inmiddels gecertificeerd. De 10 procent van de notariskantoren die geen geïntegreerde oplossing hebben, kunnen gebruikmaken van een webapplicatie. Voor uitwisseling van gegevens met Doc-Direkt is een aparte applicatie gebouwd. De aansluiting van Doc-Direkt was niet alleen vanuit een praktisch oogpunt gewenst. Het was ook nodig vanwege de invoering van de Algemene verordening gegevensbescherming. Daardoor zijn we extra alert op het veilig versturen van vertrouwelijke gegevens.'

Het live gaan van de applicatie ziet Broek met vertrouwen tegemoet. 'Het gaat er in de laatste maand vooral om de puntjes op de i te zetten. In een pilot kijkt een aantal notariskantoren al hoe het werkt. De laatste technische foutjes hebben we er in de laatste maand wel uitgevist. Omdat we voor iedere nieuwe toepassing die we bouwen dezelfde standaarden en dezelfde architectuur gebruiken, kunnen we snel bijsturen. Alleen als de Belastingdienst ineens een standaard wijzigt, loop je achter de feiten aan. We wilden in DNI een toepassing bouwen waarmee stukken als bijlage van de digitale aangifte van de overdrachtsbelasting kunnen worden verstuurd. Dat is niet op tijd klaar omdat de Belastingdienst het protocol wijzigde. Die toepassing komt nu later dit jaar.'

SNELSTE ROUTE

Guy van Thoor, notaris bij Van Thoor en Fischer Notarissen, had niet veel bedenktijd nodig toen zijn softwareleverancier SPZ vroeg of hij mee wilde werken aan de DNI-pilot. 'Wie wil er nu geen vooruitgang? De KNB kennende is het in ieder geval een veilige pilot. En de winst is groot. Dat opsturen van de originele akte is een heel omslachtige methode. Vooral als je daarvoor een testament bij Doc-Direkt moet opvragen. Vroeger moest je wachten op een reactie van Doc-Direkt. Nu heb je met drie muisklikken de akte opgevraagd bij Doc-Direct. Je krijgt hem automatisch als pdf-bestand waarna je hem doorklikt naar de Belastingdienst. Alleen bij akten die binnen het eigen kantoor bewaard worden, moet je nog door een papieren archief. Dan moet je de akte inscannen, voorzien van een digitale hand-tekening en aan het dossier koppelen. Dat is op zich nog niet zoveel werk, maar Doc-Direkt heeft nu de snelste route.'

Voor een definitief oordeel is het nog te vroeg, maar de eerste indruk is in ieder geval goed. Van Thoor: 'Het ziet er prima uit. Heel eenvoudig ook. Ik begrijp hoe het werkt en als je het mij kan uitleggen, is het simpel. Het gaat niet alleen om het gebruiksgemak. Het draagt bij aan de veiligheid en daarmee aan de uitstraling van ons vak. We hebben als notaris een bewaarplicht. Deze digitalisering zorgt ervoor dat er niets meer zoekraakt.'

KOFFIEVLEKKEN

Martijn Tolsma, notaris bij Novitas Notariaat, zal geen nachtrust verliezen vanwege zijn deelname aan de pilot. 'Ik verwacht niet dat de pilot spannende zaken oplevert. Dit is al de derde softwareversie van Notis die communiceert met het CDR. Het ziet er heel vertrouwd uit. Toen we de eerste versie uitprobeerden, was dat spannend. Je maakte voor het eerst contact. Wat ook scheelt, is dat het een ICT-traject is dat in samenspraak met het notariaat wordt uitgerold. Ik herinner mij een pilot in 2008 van de Belastingdienst die heel anders verliep. Er was een applicatie ontwikkeld waarvoor je als notaris veel BSN-velden moest invullen. Dat werkte helemaal niet. In de testfase werkt tot nu toe alles naar wens. Het is hartstikke goed dat dit gebeurt', aldus Tolsma. 'Akten opsturen via de post is niet meer van deze tijd. In ons geval sluit het proces misschien nog wel beter aan omdat we een betrekkelijk jong kantoor zijn. We bewaren alle akten digitaal en hoeven dus niets in te scannen. Het gaat mij niet eens om de tijdwinst. Het opsturen van akten voelt gewoon niet goed. In principe wil je als notaris niet dat akten de deur uitgaan. Je hoort weleens verhalen over akten die terugkomen met koffievlekken. Als notaris ben je verantwoordelijk voor de akte. Iemand vertrouwt je om die akte te bewaren. Dat vertrouwen mogen we niet beschamen.' ■

Is uw notariskantoor toe aan een nieuwe website?

Kies voor de communicatie-oplossing van Informeert

Website | Nieuwsbrief | Nieuwsartikelen | Social media

informeert

10 procent korting via Informeert.nl/notaris

ETL BNA

ACCOUNTANTS EN ADVISEURS

ALS BRANCHE-ACCOUNTANT VOOR NOTARIAAT EN ADVOCATUUR BENT U BIJ ONS AAN HET JUISTE ADRES VOOR

// JAARREKENING EN BOEKHOUDING
// FISCALE AANGIFTEN EN ADVIES
// P&O ADVIES EN SALARISADMINISTRATIE
// BEDRIJFSVERGELIJKING
// ONDERNEMINGSPLANNEN
// FUSIE EN OVERNAME

Uw klanten komen tegenwoordig niet alleen uit Nederland. Door de samenwerking met ETL kunnen wij u buiten de grenzen van Nederland ook van dienst zijn. Waar onze kennis ophoudt, kunnen wij u in contact brengen met een partner-kantoor in het buitenland, waarbij u de kwaliteit kunt verwachten die u ook van ons gewend bent. Zo kunnen wij u nog beter van dienst zijn.

BUREAU NOTARIAAT & ADVOCATUUR

ACCOUNTANCY EN ADVIES IS ONS TERREIN ADVOCATUUR EN NOTARIAAT IS UW DOMEIN

OUDE UTRECHTSEWEG 28, 3743 KN BAARN
POSTBUS 1008, 3740 BA BAARN
T 035 693 64 44
E INFO@ETL-BNA.NL - WWW.ETL-BNA.NL

Is niet-pluisgevoel een reden voor dienstweigering?

WAT VINDT U DAAR NU VAN?

Afgelopen maand vonden de regiobijeenkomsten plaats met als onderwerp fraudesignalering en -preventie. Aan de hand van verschillende casussen en stellingen gingen de deelnemers met elkaar in gesprek. Terugkerende vraag: wanneer gaan uw alarmbellen rinkelen?
Een van de stellingen luidde: Een niet-pluisgevoel na afronding van alle onderzoeksmogelijkheden is voldoende grond voor dienstweigering.
Drie deelnemers reageren.

Tony Stivaktas

NOTARIS TE RIDDERKERK

Waar komt het niet-pluisgevoel vandaan? Uit de onderbuik, vooroordelen of signalen die je hebt opgepikt maar geen 'kruisje' in de gebruikelijke recherches opleveren?
Bij oprichting van een bv binnen bestaand concernverband of als omzetting van een onderneming die al jaren als eenmanszaak wordt gevoerd, heb je een duidelijker beeld en meer informatie uit openbare bronnen, dan bij oprichting van een bv voor een nieuw te starten onderneming. Ik stel dan vragen om een beeld te krijgen bij de voorgenomen activiteiten en 'google' naar de cliënt. Maar hoever moet je gaan? Ik zou menen dat als je er niet achter staat je moet kunnen weigeren. Tegelijkertijd vind ik dat je als notaris je handelingen en beslissingen zo veel mogelijk moet kunnen onderbouwen. Het niet-pluisgevoel zou meer moeten dienen om kritisch te zijn, verder te onderzoeken, om later toch tot een rationeel afgewogen beslissing te komen.
Ook vind ik dat als fraudebestrijding een betere selectie aan de poort vraagt, dit zoveel mogelijk aan de hand van duidelijke selectiecriteria en op basis van duidelijke bevoegdheden moet gebeuren. Niet alleen uit doelmatigheidsoverwegingen, maar ook omdat ik vind dat inbreuken op vrijheden, ook op de vestigingsvrijheid, met waarborgen omkleed en niet afhankelijk van het 'gevoel' moeten zijn. •

Sandra Boer

KANDIDAAT-NOTARIS TE ROTTERDAM

Als na alle mogelijke onderzoeken nog steeds niet voldoende zekerheid is verkregen, waardoor het 'niet-pluisgevoel' niet is weggenomen, is dat wij mij betreft voldoende grond voor dienstweigering. Ik denk dat de notaris meer dan ooit moet varen op zijn 'onderbuikgevoel', omdat het in veel situaties niet mogelijk is om de afweging enkel op basis van logica en feitelijkheden te maken. Waarom zou ik iets passeren terwijl ik het gevoel heb dat er iets 'niet pluis is'? Bescherming van het rechtsverkeer en de eer en aanzien van het ambt, mijn kantoor en van mij wegen in dat geval zwaarder dan de ministerieplicht.
In twijfelgevallen zou ik partijen uiteraard op de mogelijkheid wijzen om mij in een gerechtelijke procedure tot medewerking te dwingen. •

Stephanie Schoonhoven-Stoor

TOEGEVOEGD NOTARIS IN ROTTERDAM

'Wanneer je na afronding van je klantenonderzoek je niet comfortabel voelt bij een cliënt of zijn/haar achtergrond, dan vind ik dat je ofwel verder onderzoek moeten (kunnen) doen of dienst moet kunnen weigeren.
Wat het lastig maakt, is de druk die de ministerieplicht legt op de notaris, de onduidelijkheid bij de interpretatie daarvan en de commerciële druk op het vak, inbegrepen de bedrijfseconomische belangen van individuele kantoren. De onbezoldigde uitbesteding van de overheidstaken naar (onder andere ook) ons vak om witwas- en fraudepraktijken actief op te sporen, te signaleren en te rapporteren staat op gespannen voet met de ministerieplicht bij twijfelgevallen. Daarnaast – en dit werd ook bij de regiobijeenkomst naar voren gebracht – hebben notarissen maar een beperkt instrumentarium voor uitgebreid onderzoek in vergelijking met reguliere opsporingsambtenaren.
Onze diensten en de integriteit van ons beroep zijn echter te belangrijk om risico's te lopen bij klanten of zaken die mogelijk niet goed zijn of reputatieschade kunnen opleveren. De notaris die zich niet senang voelt bij een cliënt of de verzochte dienst, zou in die gevallen zijn ministerie moeten kunnen weigeren.' •

Op zoek naar de juiste collega?

Plaats uw vacature in Notariaat Magazine.

Sdu Adverteren

- U adverteert in het officiële orgaan van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB).
- U bereikt daarmee automatisch alle (kandidaat-)notarissen in Nederland.
- U heeft multimediale mogelijkheden d.m.v. gunstige doorplaatsing op Advocatie.nl.

Wilt u meer weten? Vraag onze media-adviseur
Leroy Versteegen: (0)70 378 07 03 l.versteegen@sdu.nl
Lenneke Morit: (0)6 515 816 37 l.morit@sdu.nl

Meer informatie op **sduadverteren.nl**

Sdu oprecht de beste keuze

Nora van Oostrom-Streep

Circuleren faciliteren

Onlangs schreef ik een bijdrage voor een themaspecial van *Ars Aequi* over *crowd ownership* en de vraag of de huidige regels omtrent mede-eigendom (titel 3.7 Burgerlijk Wetboek (BW)) nog wel voldoen. In dat verband moest ik natuurlijk onderzoek doen naar het fenomeen *crowd ownership* en kwam ik tot de conclusie dat het allemaal wel meevalt. Hoewel aan het begin van dit millennium gezamenlijke eigendom werd genoemd als dé figuur van de toekomst, blijkt de praktijk een geheel andere kant te zijn uitgegaan, namelijk die van mede-*gebruik*. Sites als Peerby.com en Snappcar.nl gaan niet uit van het mede-eigenaar zijn van een boormachine of auto, maar veel meer van het ter beschikking stellen ervan. In de tijd dat de eigenaar het goed niet gebruikt (de '*idle time*') kan een ander het gebruiken tegen een bepaalde vergoeding. De platforms (sites) brengen vraag en aanbod bij elkaar.

HERGEBRUIK

De regels voor mede-eigendom zijn naar mijn mening dus nog afdoende, maar ik zie een geheel andere tendens: de verschuiving van bezit naar gebruik. Het bezitten van goederen is geen doel op zich meer, mensen willen enkel de functionaliteit ervan. Geen auto in eigendom hebben, maar vervoer willen hebben.
Geen lamp willen bezitten, maar licht willen hebben. Niet meer per se een huis in bezit willen hebben, maar willen wonen. Zoals Richard Süsskind al zei: 'We willen geen boormachine, we willen het gat in de muur.' Voegen we daarbij de groeiende noodzaak tot het verminderen van onze ecologische voetafdruk en het hergebruiken van materialen en we zien de toekomst. Een toekomst waarin de schaarse materialen steeds worden hergebruikt en eigendom blijven van de producent. Waarin de consument betaalt voor de functie van het goed en niet meer voor het goed zelf. Waarin hergebruik het adagium is. En waarin de wet hopeloos achterloopt.

> 'Innovaties stoppen niet en mogen ook niet stoppen gezien de mondiale uitdagingen die op ons afkomen'

ONMOGELIJK

Nu zijn we gebonden aan alle regels ten aanzien van natrekking, zaaksvorming en zaakseenheid en is de eigenaar van de hoofdzaak eigenaar van al haar bestanddelen. Het 'losmaken' van bestanddelen kan niet zomaar, omdat opstalrechten voorbehouden zijn aan 'gebouwen, werken of beplantingen'. Om dan onderdelen van een woning 'los te weken' en in eigendom te laten blijven van de leverancier die ze aan het einde van levensduur mag terugnemen, is juridisch onmogelijk. Voeg daarbij dat in het geval van gebouwen er dikwijls een hypotheek op gevestigd zal zijn die alle bestanddelen omvat en het probleem is duidelijk.

OBSTAKEL

Toch kwam onlangs de VMRG, de branchevereniging van producenten voor metalen ramen en gevels, met een persbericht 'Doorbraak in circulaire geveleconomie'. Het zou voor producenten door een erfpachtconstructie mogelijk zijn geworden gevels in eigendom te houden en zo circulair te bouwen. Een gek idee: een gebouw waarvan de gevels van producent A zijn en blijven, de vloeren van B, de plafonds van C, de lichtarmaturen van D enzovoorts. Voor een jurist bovendien een verrassende stellingname, omdat een erfpachtrecht geen scheiding van eigendom bewerkstelligt en ook geen '*ius tollendi*' kent. Het kantoor dat de constructie heeft bedacht, onderkent de uitdagingen, maar is van mening dat het noodzakelijk is de grenzen van de figuren te verkennen. En dat vind ik een prachtige instelling. Niettegenstaande het feit dat op dit moment de markt niet is ingericht op het voorbehouden van onderdelen en ook financiers niet in de rij zullen staan, is het harde noodzaak om de mogelijkheden te verkennen. Want de innovaties stoppen niet en mogen ook niet stoppen gezien de mondiale uitdagingen die op ons afkomen. Dat wetgeving dan een noodzakelijk obstakel zou zijn, is lastig verdedigbaar.
We hebben dus behoefte aan voorlopers die de bestaande juridische grenzen durven verkennen en een wetgever die durft te faciliteren. En aan een Preadvies over de aanpassing van Boek 3 BW. ■

Ruilverkavelingsproject Schelpenruil 2.0

Voor boeren betekent grond emotie

Tien agrariërs, Nuon, de provincie en het rijk waren betrokken bij Schelpenruil 2.0. Drie jaar lang bediscussieerden zij de herverkaveling van ruim 309 hectare grond in de kop van Noord-Holland. Agrarisch specialist Willem Vessies begeleidde het project vanuit het notariaat. 'Dertien partijen leveren goeie grond in en dertien partijen krijgen slechte grond terug, dat is het gevoel.'

TEKST Jolanda aan de Stegge | **BEELD** Truus van Gog

Trots wijst Jochem van der Starre door het keukenraam in de verte. 'Tot vlak voor die boerderij is alle grond van mij.' Die boerderij staat zo ver weg dat slechts de contouren ervan zichtbaar zijn. Sinds op 19 februari de akte Schelpenruil 2.0 werd gepasseerd, is 70 hectare van zijn grond in Slootdorp aaneengeschakeld. De resterende 30 hectare ligt iets verderop. Voorheen lag zijn grond verspreid over drie verschillende locaties, waarvan een groot deel op 8 kilometer afstand. Van der Starre houdt 170 koeien en teelt suikerbieten. 'Bedrijfseconomisch is deze verkaveling voor mij veel efficiënter: een betere bewerking van mijn grond, minder verkeersbewegingen en minder tractorverkeer op de weg. Dagelijks fietsen duizend scholieren langs deze weg, waar ik tussendoor moest laveren. Dat hoeft nu niet meer.' Op de plattegrond laat hij zien hoe hij dagelijks zijn vaste rondje reed om te zien hoe het land erbij stond. Op de ene plek kon het regenen, terwijl het elders droog bleef. 'Bij langdurige regen maakt dat niks uit, maar als je aan het graskuilen bent of wilt zaaien, bepaalt het weer wat je die dag wel en niet kunt doen. Het is rustgevend dat ik zo'n groot deel nu in het zicht heb.' Ook de andere agrarische deelnemers aan deze grote kavelruil in de kop van Noord-Holland kregen grotere, dichterbij gelegen en beter op elkaar aansluitende percelen. Daarnaast krijgt windpark Wieringermeer meer ruimte, omdat dankzij de kavelruil het zweefvliegveld kan worden verplaatst.

UNIEKE KAVELRUIL

Vanuit Appel Notarissen begeleidde Willem Vessies 'Schelpenruil 2.0', zoals deze omvangrijke ruilverkaveling wordt genoemd, een verwijzing naar de tijd dat de polder nog zee was. Als agrarisch specialist draait hij al ruim dertig jaar mee in het notariaat. Hij noemt het uniek dat tien agrariërs en drie overheden dit

proces gezamenlijk hebben voltooid. 'Een verkaveling als deze neemt zo'n twee, drie jaar in beslag. Zie al die tijd maar eens alle kikkers in de kruiwagen te houden. Hoe langer zo'n proces duurt, hoe groter het risico dat iemand zegt: "Het duurt mij te lang, ik heb andere plannen." En dan kan zo'n verkaveling ineens heel anders verlopen.' Voor boeren betekent grond emotie, bevestigt Van der Starre. 'Je geeft grond op die je jaren hebt gebruikt en krijgt daar andere grond voor terug. Je weet hoe de andere grond bewerkt is en daar vind je iets van.' Droog vult Vessies aan: 'Dertien partijen leveren goeie grond in en dertien partijen krijgen slechte grond terug, dat is het gevoel. Ieder vindt zijn eigen bedrijfsvoering de beste.'

EXIT WIERINGERRANDMEER

In 1998 besloten de provincie en het rijk dat delen van Wieringen onder water zouden worden gezet. Hierdoor zou het Wieringerrandmeer ontstaan en Wieringen een eiland worden. Dit zou een impuls geven aan de economie in het gebied, want rondom het meer zou grootscheepse huizenbouw plaatsvinden. Boeren zouden verplicht moeten verkassen. Tot 2009 kocht de provincie zo veel mogelijk agrarische grond op. Maar in 2011 werd een streep gezet door het Wieringerrandmeer. Door de economische crisis bleek de financiële haalbaarheid minimaal. Bij de boeren ging de vlag uit. Van der Starre: 'Van mijn totale grond – destijds 90 hectare – lag 66 hectare in het geplande meer, waaronder deze woning en de stallen. Twaalf jaar lang konden boeren hier niet over de toekomst nadenken, want onze bedrijven stonden onder druk en bedrijfsontwikkeling was onmogelijk.' De provincie stond niet meteen te trappelen om de aangekochte gronden terug te verkopen aan agrariërs en dacht na over een andere bestemming. Maar de boeren drongen aan op de mogelijkheid tot herverkaveling zodra de opgekochte grond zou worden verkocht.

Boer Jochem van der Starre en notarisklerk Willem Vessies bij het herverkavelingsgebied in Noord-Holland

'Je moet behoorlijk creatief zijn om alle obstakels het hoofd te kunnen bieden'

Van der Starre: 'Gaandeweg sloten steeds meer partijen zich aan. Hoe groter het aantal deelnemers, hoe meer mogelijkheden.'

ONTBINDENDE VOORWAARDEN

De onafhankelijke Stichting Verbetering Agrarische Structuur (Stivas) onderzocht de ruilverkaveling. Zij voerde gesprekken met elke deelnemer, inventariseerde ieders wensen en bracht alles in kaart. Het daaropvolgende proces verliep volkomen transparant.
Bij bijeenkomsten was iedereen aanwezig. Elke deelnemer wist wat de ander wilde, welke afspraken er lagen en welke tussenstappen werden gezet. Dat is de kracht van dit proces, vinden ze allebei. Bovendien ontwikkelt zo'n groep op een zeker moment een zelfcorrigerend vermogen. 'Als de meesten over de dam zijn, denken de laatste drie wel even na voor ze zeggen: "Ik haak af."'
De officiële onderhandelingen duurden drie jaar. Vessies: 'Op verzoek van partijen werden wij er als Appel Notarissen na een jaar bijgehaald. Dat is het moment waarop een definitieve vervolgstap wordt gezet.' Twee onafhankelijke taxateurs bepaalden de waarde van elke kavel. Hij bracht van elke kavel de juridische situatie in beeld om te zien of er beperkingen waren die de waarde zou kunnen verminderen, zoals een erfdienstbaarheid van weg. Daarna volgden tal van andere stappen, zoals milieuonderzoeken en onder-zoek naar de positie van de banken. Bij opgelopen emoties hield hij de deelnemers het einddoel voor ogen. 'Zeker in dat laatste traject, waarin mensen ongeduldig worden. Misschien is het raadzaam om wat in te schikken, ook omdat er voorlopig in de omgeving geen grond meer zal worden aangeboden.'
Het was een domper voor de deelnemers toen in oktober 2017 asbest werd aangetroffen bij twee dammen. Onderzoek en sanering zouden leiden tot nadere vertraging. Vessies: 'Vooruitlopend op de officiële akte heb ik toen een tussenovereenkomst opgesteld waarin de overgang van het gebruik naar de verkrijgende partij werd vastgelegd onder voorwaarde dat de kavels na een jaar teruggaan als de verontreinigingen te ernstig zouden zijn.'

CREATIEF

Sinds 1986 werkt Vessies bij Appel Notarissen, dat bekendstaat om zijn agrarische expertise. Hij klom op tot notarisklerk, gespecialiseerd in ruilverkaveling, waarvoor hij het voorwerk en de besprekingen doet en nauw samenwerkt met notaris Alfons Demaret. Lastige kwesties bespreekt hij tijdens intervisiebijeenkomsten van de Vereniging Agrarische Specialisten in het Notariaat (VASN). Jaarlijks is hij betrokken bij meerdere kavelruilen: van klein tot groot, van simpel tot uitermate complex. In het verleden droeg hij het Noordzeekanaal over van de Staat der Nederlanden naar de provincie. 'Zoiets was nooit eerder gedaan. Je moet behoorlijk creatief zijn om alle obstakels het hoofd te kunnen bieden die dan op je pad komen. Desgewenst win ik extern advies in om daarna te kijken of ik me daarin kan vinden. Want uiteindelijk beslissen wij welke juridische beslissingen er in een kavelruil worden vastgelegd. Het blijft onze verantwoording.' ■

Er zijn verschillende (notarieel-)juridische commissies en samenwerkingsverbanden waar (kandidaat-)notarissen in deelnemen. In *Notariaat Magazine* vertellen ze hierover.

NOTARIS EN MEER

WIE Paul Kok (39), notaris
WAAR Instituut voor na- en bijscholing van Notariële Medewerkers (INM)

'Je moet iets moeilijks gemakkelijk vertellen'

'De module ondernemingsrecht van het INM, waar ik als hoofddocent aan ben verbonden, bestaat uit tien bijeenkomsten. Daarbij werk ik met een vaste groep die bestaat uit klerken, paralegals en notarieel medewerkers. Ik geef ook les bij de beroepsopleiding voor het notariaat. Ik werd benaderd omdat de hoofddocent bij het INM was gestopt en ze op korte termijn iemand nodig hadden. Natuurlijk zijn er wel verschillen tussen beide opleidingen. Ik geef op het INM les op een ander niveau, maar ik merk dat de leerlingen hartstikke *eager* zijn, ze willen dit echt zelf leren. En daarnaast creëer je een band met ze omdat ik ze tien lessen lang meeneem. Op de beroepsopleiding is dat anders, want daar krijg ik elke keer een andere groep. Vanaf dit jaar geef ik de lessen samen met een collega, maar daarvoor deed ik de tien lessen en twee webinars alleen. Behalve die tien dagen moet ik ook nog de lesstof samenstellen en zaken nakijken.

Voor jezelf is dit ook heel goed. Je wordt gedwongen dingen uit te leggen en diep de materie in te duiken. Je moet iets moeilijks gemakkelijk vertellen. Dat moet je voor klanten ook doen. En het doceren zelf is ontzettend leuk. Daar krijg ik energie van. Zelf heb ik als kandidaat-notaris de beroepsopleiding gedaan, maar die vond ik een beetje saai. Er zat weinig dynamiek in. Ik dacht, ik kan gaan zeuren, maar misschien moet ik het zelf eens gaan doen. Ik heb toen gebeld en ben toegelaten.
Ik probeer ervoor te zorgen dat de lessen leuk blijven. Het moet geen lange monoloog worden. Daarom gebruik ik digitale hulpmiddelen, casusposities en polls. Ik probeer veel interactie te creëren. Een arrest gaat over feiten, maar als je de casus smeuïg brengt, blijft dat veel beter hangen.

Als we wat aan de opleiding willen veranderen, zal ik dat moeten overleggen met Wouter Burgerhart en Freek en Bernard Schols. Onder hun verantwoordelijkheid valt de opleiding. We kijken altijd kritisch naar de literatuur en de lesstof. Het is een lastige zoektocht naar een goed boek over ondernemingsrecht. Het moet niet op wetenschappelijk niveau zijn geschreven, maar net daaronder. Het moet qua taal geënt zijn op notariële medewerkers.

Zelf leer ik ook van mijn studenten. Als je tien jaar met ondernemingsrecht bezig bent, ga je heel erg bepaalde terminologieën gebruiken. Mijn studenten fluiten mij wat dat betreft weleens terug, omdat ik de neiging heb te snel te hard te gaan. Dat doet mij beseffen dat ik ook naar mijn klanten toe sommige termen beter uit moet leggen. Sommige klanten durven het namelijk niet te zeggen als ze iets niet begrijpen.

Ik sta er versteld van wat voor niveau de studenten uiteindelijk halen. Het is misschien preken voor eigen parochie, maar ik hoop dat wat ze laten zien ervoor zorgt dat meer kantoren overwegen om hun medewerkers de opleiding te laten doen. Ik kan me voorstellen dat ze het een smak geld vinden om daarin te investeren, maar ze verhogen er wel het niveau van hun personeel mee. En die zijn daardoor in staat sneller te signaleren en meer werkzaamheden zelfstandig te verrichten'. ■

Financiële toezicht

‘Er moet geen aanleiding zijn voor te grote kritiek’

Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) heeft de kritiek van de ledenraad van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) serieus genomen, zegt bestuursvoorzitter Chris Breedveld. Vandaar de afschaffing van de verplichte accountantsverklaring bij de tussentijdse cijfers. Gezien de beperkte capaciteit van het BFT komt die afschaffing de toezichthouder ook niet slecht uit.

TEKST Lex van Almelo | **BEELD** Truus van Gog

De brief vol grieven van de KNB-Ledenraad kende Chris Breedveld voordat hij in december 2017 aantrad als bestuursvoorzitter van het BFT. Hoewel zo’n brief volgens hem ‘eigenlijk niet past in de relatie tussen een toezichthouder en een publiekrechtelijke organisatie’ en er weinig mis is met een beetje kritiek op de toezichthouder heeft Breedveld de inhoud serieus genomen. ‘Of het nou het BFT is, de Autoriteit Financiële Markten of De Nederlandsche Bank ... als de sector zegt dat zij geen enkel probleem heeft met de toezichthouder moet je je bijna zorgen gaan maken. Er zal altijd kritiek zijn. Maar er moet geen aanleiding zijn voor te grote kritiek. Daarom zijn we nu ook goed aan het kijken naar de onderdelen van de brief van de ledenraad.’

MAATWERK

Met ‘we’ bedoelt Breedveld de werkgroep die de besturen van het BFT en de KNB in maart in het leven hebben geroepen. In die werkgroep kijken oud-BFT-bestuurslid Hans Gortemaker, oud-KNB-voorzitter Frank Wilmink, BFT-directeur Marijke Kaptein en KNB-directeur Hans Kuijpers onder meer naar alternatieven voor de algemene verplichting om een samenstellingsverklaring van een accountant in te leveren bij de tussentijdse cijfers. Breedveld: ‘Ik heb eigenlijk vanaf het begin gezegd dat die samenstellingsverklaring de grootse graat in de keel was. Daar hebben we naar gekeken. Het BFT zelf heeft al eerder besloten het systeem als zodanig te evalueren. Die evaluatie is afgerond en dat leidt er – alles overziend – toe dat het BFT het ministerie van Justitie en Veiligheid zal verzoeken om de algemene verplichting tot het indienen van de samenstellingsverklaring af te schaffen. Er lopen nog beroepsprocedures over die verplichting, maar wat ons betreft worden die stopgezet.’

Kennelijk is zo’n samenstellingsverklaring niet per se nodig om inzicht te krijgen in de liquiditeit en solvabiliteit van een kantoor …

‘De verklaring heeft bijgedragen aan betere cijfers. Maar er staan ook veel nadelen tegenover. Het beleid van ontheffingen betekent voor het BFT een vrij fors capiciteitsbeslag. Het beleid werd ook niet altijd begrepen. Nu denken wij dat het BFT misschien meer met maatwerk aan de slag moet gaan. Dat kan betekenen dat een individueel kantoor wel cijfers met een samenstellingsverklaring moet aanleveren als daar aanleiding voor is. De werkgroep kijkt ook naar hoe landen om ons heen het oplossen. En verder bekijken we of er een *principle based* financiële verordening kan komen: dus niet zeggen dat de cijfertjes precies zus en zo moeten worden aangeleverd, maar kijken naar ankerpunten in het financiële toezicht.’

‘Er lopen nog beroepsprocedures over de samenstellingsverklaring, maar wat ons betreft worden die stopgezet’

Gaat het BFT misschien iets meer leunen op de audits die de KNB zelf uitvoert?
‘Ja, daar lopen gesprekken over. Er is al samenwerking op dat gebied, maar we willen er ook met het oog op de toekomst naar kijken.’

KEUZES MAKEN

Als we kijken naar de jaarverslagen van het BFT lijkt het dat er ieder jaar een tekort is. Hebt u voldoende mensen en middelen?
‘De tekorten worden tot nu toe opgelost door eigen reserves te benutten. Als we zeggen dat het budget blijft zoals het nu is, betekent dit dat we forse keuzes moeten maken en ik denk dat we dan moeten concluderen dat we niet het toezicht kunnen houden zoals wij dat willen. Maar waartoe dat allemaal leidt, kan ik nog niet zeggen.’
De ledenraad wil graag samen prioriteiten stellen. Nu bestaat het idee dat er veel aandacht is voor kleine overtredingen, terwijl het BFT de grote boeven – de rotte appels, die notarissen zelf ook uit de mand willen hebben – niet in de gaten heeft.
‘Op het moment dat er notarissen zijn die fors over de schreef gaan – een recent voorbeeld zagen we in Amsterdam – dan pakt het BFT die aan. Tegelijkertijd zeg ik: als het zo is dat de hele sector door heeft dat er notarissen zijn die over de schreef gaan, meld dat dan ook. Het BFT kan met zijn relatief kleine organisatie niet alles overzien. Dat zijn dingen die samen moeten worden opgelost.’
De leden hebben het idee dat het bureau te weinig notariële deskundigheid heeft. Is die deskundigheid gewaarborgd?
‘Zeker, ja. Wij hebben zeer deskundige toezichthouders die allemaal zeer begaan zijn met het werk dat ze doen. Ik heb ook echt de indruk dat zij weten hoe de wereld van een individuele notaris eruitziet.’

TROTS

Uw hoofdfunctie is directeur van het Kabinet van de Koning. Hoe kwam u bij het BFT terecht?
‘Twee jaar geleden besloot ik te kijken of ik naast deze functie een toezichthoudende functie kon gaan vervullen. Ik heb bij de Algemene Bestuursdienst een leergang toezichthouder gevolgd, samen met onder andere de nieuwe vice-voorzitter van het BFT. En toen kwam deze vacature. Ik heb verschillende notarissen in mijn vriendenkring, dus ik ken die wereld wel een beetje. Het notariaat is ongelofelijk belangrijk voor de rechtszekerheid in dit land. En het BFT is belangrijk voor het vertrouwen in het notariaat.’
U bent geen jurist. Vindt u dat een voordeel of een nadeel?
‘Het BFT houdt integraal toezicht. Dat gaat natuurlijk niet alleen om de juridische kant, maar houdt ook financieel toezicht in. Ik ben van huis uit algemeen econoom en heb in mijn studie veel rechtenvakken gehad. Ik heb door mijn hele carrière heen ook veel juridische dingen gedaan. Bijvoorbeeld de mediacode opstellen toen ik bij de Rijksvoorlichtingsdienst werkte. Die code gaat over de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van leden van het Koninklijk Huis, waarover verschillende procedures zijn gevoerd. En als directeur van het Kabinet kom ik heel vaak staatsrechtelijke zaken tegen. Zo zijn wij ook verantwoordelijk voor het hele wet- en regelgevingsproces voor zover de koning daar een rol in speelt. Uiteindelijk gaat het erom dat je je een onderwerp snel eigen kunt maken.’
Hebt u, om een beetje in de koninklijke sfeer te blijven, nog een boodschap voor de lezers?
‘Er is een groot vertrouwen in het notariaat. Het notariaat doet het goed. Er is een stevig stelsel en daar kunnen we best trots op zijn. Maar we moeten wel alle zeilen bijzetten om het zo te houden. Als ik kijk naar de maatregelen die de tuchtrechter in 2017 heeft opgelegd naar aanleiding van klachten die het BFT heeft ingediend … drie ontzettingen uit het ambt in een jaar tijd vind ik er drie te veel. En twaalf schorsingen in een jaar vind ik ook veel. We moeten samen zorgen dat die getallen zo klein mogelijk blijven.’

Businesscase beroepsopleiding

Focus op vaardighe

Het is een verplicht onderdeel van de beroepsopleiding voordat kandidaat-notarissen het eindexamen kunnen doen: de businesscase. Daarbij verdiepen ze zich in een niet-juridisch onderwerp, werken dit uit en presenteren dit tijdens de slotbijeenkomst, sinds dit jaar bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB). De een vindt het een welkome aanvulling, de ander ziet de toegevoegde waarde niet.

TEKST Martijn Rip | **BEELD** Truus van Gog

'Het was inhoudelijk interessant, maar het heeft ook bijgedragen aan mijn eigen ontwikkeling'

In een van de vergaderruimten van de KNB hangen de kandidaat-notarissen hun flip-over aan de glazen wand. Een voor een stappen ze naar voren om aan de hand van de steekwoorden op het papier hun businesscase toe te lichten. Die gaan over de meest uiteenlopende onderwerpen. De een houdt een presentatie over de overname van een protocol van een failliet notariskantoor, de ander heeft een model ontwikkeld om opdrachten te bevestigen en een derde heeft het werkproces geanalyseerd om zijn afdeling efficiënter te laten werken en de omzet te verhogen. Tijdens hun presentatie gaan ze in op hoe ze de 'case' hebben aangepakt, wat er daadwerkelijk is veranderd en welke persoonlijke ontwikkeling ze hebben doorgemaakt.

MANAGEMENTVAARDIGHEDEN

De businesscase is nog een relatief nieuw onderdeel van de beroepsopleiding.
'We vonden het tijd om de beroepsopleiding te hervormen. We wilden de vaardigheden van de studenten verdiepen', kijkt Caroline van Kordelaar terug. Zij is bij de Stichting Beroepsopleiding Notariaat (SBN) hoofddocent vaardigheden. 'Uit een enquête onder de beroepsgroep kwam naar voren dat er meer managementvaardigheden nodig waren.
Zo zijn we in 2012 begonnen met een nieuw programma voor vaardigheden, waarvan de businesscase onderdeel uit maakt. We willen ze namelijk niet alleen juridisch scholen, maar ook zichzelf in de markt laten zetten. Voor

den

kandidaten is het een toegevoegde waarde als ze ook op een andere manier kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het kantoor. Tijdens de financiële crisis bleek dat kandidaat-notarissen met uitsluitend juridische kennis kwetsbaarder zijn dan kandidaten die ook andere kennis en vaardigheden toevoegen aan een kantoor.'
In het eerste jaar van hun opleiding krijgen de kano's gelijk de businesscase op hun bordje. 'Tijdens de eerste bijeenkomst kregen we al te horen dat we iets met een businesscase moeten doen, maar wat, dat was niet echt duidelijk', legde een van de studenten uit tijdens de bijeenkomst bij de KNB. Ook haar medestudenten bleven met vragen zitten. Pas later werd hen duidelijk wat er van hen werd verwacht. Een andere klacht is dat er veel tijd in de businesscase gaat zitten. En ook meer dan eens gehoord: 'Zonde van de tijd.' Want de zaken die ze uitzoeken voor hun businesscase zouden ze ook zonder die verplichting hebben opgepakt.

ENTHOUSIAST

Dat geldt ook voor Laura Stegeman, kandidaat-notaris bij Clifford Chance: 'Maar ik vond het hartstikke leuk om te doen.' Ze bekeek voor haar kantoor hoe ze nog meer student-stagiaires konden krijgen op het notariaat. Met succes, want het aantal sollicitaties van stagiaires steeg aanzienlijk. 'De notaris was heel enthousiast over de businesscase. Hij is met mij meegegaan naar bijeenkomsten en van kantoorgenoten kreeg ik veel steun.'
Mariska Verwoert, kandidaat-notaris bij Notariskantoor Kroezen in Oldenzaal, is eveneens enthousiast. Misschien hielp haar dat wel aan de 'overwinning', want haar businesscase werd als beste van de dag beoordeeld door haar medestudenten. 'Ik heb mij verdiept in de Europese Verklaring van Erfrecht en ervoor gezorgd dat dit is geïmplementeerd in de kantoororganisatie. Oldenzaal ligt tegen de Duitse grens en er worden dan ook testamenten voor in Duitsland woonachtige Nederlanders opgesteld. Naast het opstellen van deze testamenten wil mijn kantoor ook over kennis beschikken om de nalatenschappen van die Nederlanders af te wikkelen.' Verwoert maakte een stappenplan om de verklaring af te kunnen geven.
Naarmate Verwoert langer bezig was met haar businesscase werd ze steeds enthousiaster. 'Het was inhoudelijk interessant, maar het heeft ook bijgedragen aan mijn eigen ontwikkeling. Wat betreft mijn communicatievaardigheden ben ik me bewust geworden van mijn eigen kwaliteiten en valkuilen. In drie jaar tijd ben ik uit mijn schulp gekropen en kan ik zelfverzekerd een presentatie geven.' Omdat ze in de zomer van vorig jaar van kantoor wisselde, moest ze met een nieuwe businesscase beginnen. Daarvoor kreeg ze van de notaris van het kantoor alle medewerking. 'De samenwerking was heel leuk. Ik kon altijd bij hem binnenlopen om te sparren.'

KANTOORTIJD

Niet alle studenten konden op dergelijke medewerking rekenen. Vaak staat het kantoor er wel voor open, maar soms ook niet. 'We hadden last van onderbezetting en een hoge werkdruk. Daarom werd de businesscase steeds uitgesteld. Mijn collega's wilden wel meewerken, maar de situatie was er niet naar', vertelt een van hen. Een ander vertelt dat hij alles buiten kantoortijd moest doen. Dus offerde hij er heel wat vrije uurtjes voor op.

Dat hoefde Judith Keijenberg, die tijdens de andere bijeenkomst bij de KNB de beste businesscase presenteerde, niet te doen. Zij dook voor haar businesscase in de werkverdeling op de afdeling onroerend goed op haar kantoor, Hendriks & Fleuren Zuyd Notarissen. Ze vond het leuk om te doen, maar volgens haar voegt de businesscase weinig toe aan de beroepsopleiding. 'Als het er niet was geweest, had ik het niet gemist. Het is te vrijblijvend. Je krijgt geen terugkoppeling. Het is een vinkje zetten en klaar. Ik vind zeker dat vaardigheden bij de opleiding horen, maar dan moeten ze wel worden beoordeeld.'

CIJFER

Van Kordelaar herkent de kritiek. Dat er geen cijfer wordt gegeven aan de businesscase, terwijl dit wel een verplicht onderdeel is om examen te mogen doen, heeft onder meer te maken met de opstartfase van het onderdeel vaardigheden. 'De businesscase was nog volledig onbekend terrein, daar wilde het bestuur de studenten niet op laten struikelen. We merken nu dat de vraag opkomt om het serieus te nemen en er een cijfer voor te geven. Daarom wordt het wellicht in de toekomst een volwaardig onderdeel, ook omdat de druk op de tijd van kandidaat-notarissen vrij hoog is.'
Een andere, meer praktische reden dat er geen cijfer voor de businesscase wordt gegeven, is dat daar de mankracht voor ontbreekt. 'We hadden er ook voor kunnen kiezen om alle 25 presentaties achter elkaar te laten doen, in plaats van in 5 kleine groepjes. Maar dat vindt niemand leuk. Of je hebt meer docenten nodig, maar dat kost weer extra geld.' Van Kordelaar merkt wel dat er de afgelopen jaren veel progressie is geboekt. 'De nieuwe generatie lijkt er ook meer voor open te staan. Dat zie je terug in de mooie cases, maar ook in de presentaties. Je ziet ook dat het wat voor de kantoren oplevert en kandidaten geven aan dat zij serieuzer worden genomen als er gesproken wordt over de kantoororganisatie.' Volgend jaar houdt de beroepsopleiding het hele programma tegen het licht. Van Kordelaar: 'Dan is de grote evaluatie. We willen ons voortdurend blijven verbeteren.' ■

AKSOS

- Administratie
- Salarissen
- Belastingen
- Rapportages
- Accountancy
- Advies

H.R. de Velde Harsenhorst FA
drs. K. de Lange AA

AKSOS
Financial Services

Voor notariaat en advocatuur...
...flexibiliteit in capaciteit

Groningen - Leeuwarden - Zwolle
www.aksos.nl - afs@aksos.nl - Tel. 038-4524280

VACATURE
KANDIDAAT-NOTARIS

Voor de vestiging in Zwolle zijn wij ter versterking van ons team op zoek naar een (bij voorkeur waarnemingsbevoegd) kandidaat-notaris voor de algemene praktijk. De functie is per direct beschikbaar.

Ben jij:
- minimaal drie dagen in de week beschikbaar;
- een teamplayer die ook zelfstandig kan werken;
- enthousiast en leergierig;
- klantgericht, commercieel- en praktisch ingesteld.

Wij bieden jou:
- een prettige en informele werkomgeving;
- de mogelijkheid om je te ontwikkelen;
- passende arbeids-voorwaarden.

Ben je geïnteresseerd in de vacature? Stuur jouw brief met c.v. aan mr. R.K. (Rolf) Grit (r.grit@hoekstraenpartners.nl)

Hoekstra & Partners
NOTARISSEN

Telefoon: 038 777 9810 www.hoekstraenpartners.nl

VU LAW ACADEMY
www.vulaw.nl

Cursus op donderdag 14 juni 2018 met mr. Bart Breederveld
De beperkte gemeenschap van goederen en de gevolgen voor de echtscheidingspraktijk
Van algehele gemeenschap naar een beperkte gemeenschap van goederen: CD van mij en niet van allebei?
KNB 4
VU VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM
IS VERDER KIJKEN

raat notariaat
personeelsadvies

Benieuwd naar het laatste vacaturenieuws?

Neem gerust contact op om jouw wensen kenbaar te maken.

raatnotariaat.nl info@raatnotariaat.nl 055 576 2669

Door u kan Keesje nu weer verder
BREEKBAAR

Jeugdrecht
Uitspraken, praktijkervaringen en commentaren in 1 pakket
- Enige Nederlandse uitgever die in-zoomt op Jeugdrecht.
- Behandelt straf-, gezondheids-, civiel en internationaal recht.
- Altijd en overal toegankelijk.
- Direct toepasbaar en diepgaand.
- Persoonlijke service dmv service calls en tutorials OpMaat.

Meer informatie op sdu.nl/jeugdrecht
Sdu oprecht de beste keuze

Aan alles komt een eind, ook aan het begin

Niet dat het bovenstaande mag doen vermoeden dat ik het notariaat uit stap … integendeel. Het enthousiasme en het plezier waarmee ik acht jaar geleden aan mijn eerste werkdag als kandidaat-notaris bij Kuhlmann Hulshof en De Kok notarissen begon, is alleen maar toegenomen. Ik 'houd' van de juridische perikelen die iedere (werk)dag in mijn werk- en spreekkamer de revue passeren. Ik geniet van de fantastische verhalen die cliënten aan mij toevertrouwen. Het geeft me voldoening het fiscale en civiele (notariële) recht voor mijn cliënten vast te mogen leggen en in voor hen duidelijke taal uit te mogen leggen en ik ben blij met mijn lieve en leuke collega's op mijn kantoor.

DOORSLAG

Voor mij is er alleen een nieuwe dimensie aan mijn beroep van notarieel jurist bijgekomen … Ik ga, wellicht met vallen en opstaan in de toekomst, maar in ieder geval vol ambitie, goede moed, frisse blik en positieve energie, genieten van het mogen zijn van ondernemer! Ik was een aantal jaren geleden blij dat – ja, de intentie notaris te worden leeft al sinds ik met mijn studie ben begonnen en is alleen maar toegenomen in de loop der jaren – een van mijn notarissen meedeelde dat hij die wens van mij in vervulling kon laten gaan. Na het afwegen van de voor- en (ja, toch?) nadelen, gaven de voordelen (en die zijn in groten getale aanwezig: het hebben van een eigen 'stukje' van je kantoor, mee mogen beslissen over de toekomst van je kantoor, de personeelsorganisatie, de vakinhoudelijke uitvoering, de acquisitie ter hand te mogen nemen) toch echt de doorslag.

NIEUWE ENERGIE

Overigens kostte het schrijven van het ondernemingsplan me soms wel hoofdbrekens: hoe pak ik dat aan? Waar moet ik (financieel) aan denken bij het overnemen van de praktijk? Hoe reageren mijn collega's als ik ineens 'hun baas' ben? Hoeveel uren kan en wil ik werken?. Na de goedkeuring van mijn ondernemingsplan is er inmiddels al veel veranderd. Bijvoorbeeld het voor het eerst mogen voeren van functioneringsgesprekken, het uitzoeken van nieuwe softwaresystemen, het houden van sollicitatiegesprekken, het mogen meedenken over de (juridische en organisatorische) toekomst van kantoor, het 'restylen' van de kantoorinventaris … Ik geniet ervan en het geeft zo veel nieuwe energie aan mijn 'bestaan' van (kandidaat-)notaris. Daarbij heb ik uiteraard niet uit het oog verloren dat het voor de zittende maten ook 'wennen' zal worden met (voor het eerst een vrouwelijke) jonge notaris en daarnaast voor ons allen het gevoelsmatig lastige vertrek van de pensionerende notaris.

Ga ervoor!

LAATSTE TIP

Voor nu kan ik iedereen aanraden, mocht je twijfelen aan je ambitie notaris-ondernemer te worden: ga ervoor! Wellicht lijkt de weg lang. Zo lazen we in het vorige *Notariaat Magazine* formeel ongeveer een jaar, maar 'gevoelsmatig' misschien wel twee jaar. Je hebt immers ook nog de bedenktijd vooraf (wil en kan ik dit wel? Kan ik mijn sociale (sport)leven ernaast blijven houden? Ga ik met de zittende maten het zakelijke huwelijk aan? Stap ik in een financieel gezond bedrijf?). Toch is het absoluut de moeite waard. Want waar een wil is …
Dus nog een laatste tip van mijn kant: doe wat je echt graag wilt, en je zult geen dag in je leven echt aan het werk zijn.

Ik dank jullie voor het lezen van mijn columns in deze rubriek en voor de vele positieve, leuke reacties die ik hierop gekregen heb! ■

Nienke Westerhof,
kandidaat-notaris bij Kuhlmann Hulshof en De Kok notarissen

Ben je trots op je vak en wil je je ervaringen als kano delen? Word dan onze nieuwe columnist. Mail naar nm@knb.nl.

Een Rotterdammer in Amsterdam

En verder

'De tijd dat de dokter, de pastoor en de notaris niet van hun plek kwamen, ligt achter ons'

Willem Gerbers startte als kandidaat-notaris in Rotterdam, werkte tien jaar in het buitenland en is nu notaris bij HVK Stevens in Amsterdam. Hij werkt graag voor hardwerkende ondernemers.

TEKST Henriette van Wermeskerken | **BEELD** Truus van Gog

'Na mijn studie solliciteerde ik bij het toenmalige Loyens & Volkmaars en Loeff Claeys Verbeke. Wat mij in het notariaat trok, is het bij elkaar brengen van partijen. De rol van *middleman* ligt mij beter dan het optreden voor een partij. Toen ik bij beide kantoren werd aangenomen, koos ik voor Loyens & Volkmaars, waar men toen net gestart was met het opzetten van een notariële poot. Daar was Ronald Pfeiffer voor aangetrokken. Er was in die tijd veel beweging binnen de kantoren. Een deel van de advocaten van Loeff ging naar Allen & Overy. Binnen een jaar na mijn komst fuseerde Loyens & Volkmaars met het Nederlandse deel van Loeff Claeys Verbeke tot Loyens & Loeff. Zo kwam ik in zekere zin toch nog bij beide kantoren te werken.'

HEAD OF LEGAL

'Een jaar nadat ik was begonnen, in 2000, werd ik uitgezonden naar de Parijse vestiging, onder meer omdat ik voor een grote Franse klant werkte. Een prachtige tijd. We woonden in de Marais, vlak bij de Place des Vosges. Die stad leeft 24 uur per dag. Ons eerste kind is in Parijs geboren. Inmiddels hebben we er vier. Toen mijn Parijse periode erop zat, was ik toe aan iets anders. Na zeven jaar werken breekt vaak een periode van bezinning aan. Ik werd bedrijfsjurist bij Rodamco en maakte de fusie met Unibail mee, waarna ik Head of Legal werd van het nieuw ontstane Rodamco-Unibail. Ik werkte in Rotterdam, Parijs en Wenen. Die fusie tussen het Nederlandse en het Franse bedrijf was zogenaamd een *merger of equals* geweest, maar de Fransen kregen toch iets meer te zeggen. Na drie jaar raakte de koek op, of verdween de chemie, hoe je het wilt noemen. Het had er ook mee te maken dat ik niet Frans genoeg was, denk ik. Ik stond op een kruispunt: welke kant ga ik op? Ik heb het notariële vak altijd ontzettend leuk gevonden. Bij Loyens & Loeff hadden ze gezegd dat ik altijd terug kon komen. In 2009 werd ik weer kandidaat-notaris.'

AVONTUUR

'Terug in Rotterdam begon het avontuur meteen weer te trekken. Op de vestiging in Luxemburg werkten weinig juristen, en degenen die er zaten waren Belgen en Fransen. Verder was het vooral een kantoor van fiscalisten. Daar moest wat Nederlands juridisch bloed bij, en dat trok mij wel. Bruggen bouwen, mensen met elkaar verbinden, zorgen dat er een team ontstaat, dat vind ik een mooie uitdaging. Wij woonden inmiddels met het gezin weer in Rotterdam. In het begin reed ik heen en weer, maar dat was niet te doen. In de winter deed ik eens van zondagavond tot maandagochtend over de rit. Dat waxinelichtje dat je in de auto moet hebben, had ik toen echt nodig. Toen zijn we verhuisd naar Luxemburg. Niet de meest bruisende plek, maar met een gezin woon je er heerlijk. We zijn er vier jaar gebleven.'

ONDERNEMERS

'Al met al heb ik tien jaar in het buitenland gezeten. Je doet er fantastische ervaringen op, maar het heeft ook lastige kanten. In het buitenland blijf je toch die Nederlander, terwijl je er in Nederland ook niet meer helemaal bij hoort. Tijd voor een nieuwe uitdaging. Via via hoorde ik over HVK Stevens: wat kleinschaliger dan de grote kantoren, veel ondernemers als klant, veel familiebedrijven. Het sprak mij aan, ook vanwege de samenwerking met fiscalisten. Ik ben een Rotterdammer in hart en nieren, ik ben er geboren en getogen, ik woon er en ga er nooit meer weg. Maar zakelijk gezien vond ik Amsterdam interessant. En ik hoef niet per se mijn zakelijke contacten in het weekend tegen te komen. Maar het kán wel, en dat is leuk. Nu ben ik een Rotterdammer in Amsterdam. De tijd dat de dokter, de pastoor en de notaris niet van hun plek kwamen, ligt achter ons. Ik ga regelmatig bij mijn klanten langs. Op die manier leer ik zo'n bedrijf beter kennen en kan ik mijn klant dus beter van dienst zijn. Eerlijk gezegd vind ik het concept van de vaste standplaats niet meer van deze tijd.'

RESULTAAT

'Ik werk graag voor en met hardwerkende ondernemers. Het is leuk als er wat gebeurt, als een ondernemer een vervolgstap met zijn bedrijf wil zetten en daar een partner of een investeerder voor zoekt. Het is prachtig om partijen bij elkaar te brengen en te zorgen dat er een mooi resultaat ontstaat, waar iedereen blij van wordt. Ik ben vooral een adviesnotaris. Meedenken, meepraten, strategieën uitdenken, daar houd ik van. Dankzij mijn buitenlandse ervaring is mijn praktijk ook internationaal. Inmiddels ben ik zelf ook ondernemer. In 2015 werd ik toegevoegd notaris en vorig jaar heb ik de hele procedure, maar dan mét ondernemingsplan, nog een keer doorlopen. Want toen was de tijd rijp voor een tweede notaris, naast Jan Willem Schenk. Dus nu ben ik ook mijn eigen bedrijf aan het runnen. Het is keihard werken, maar ik geniet er enorm van.'

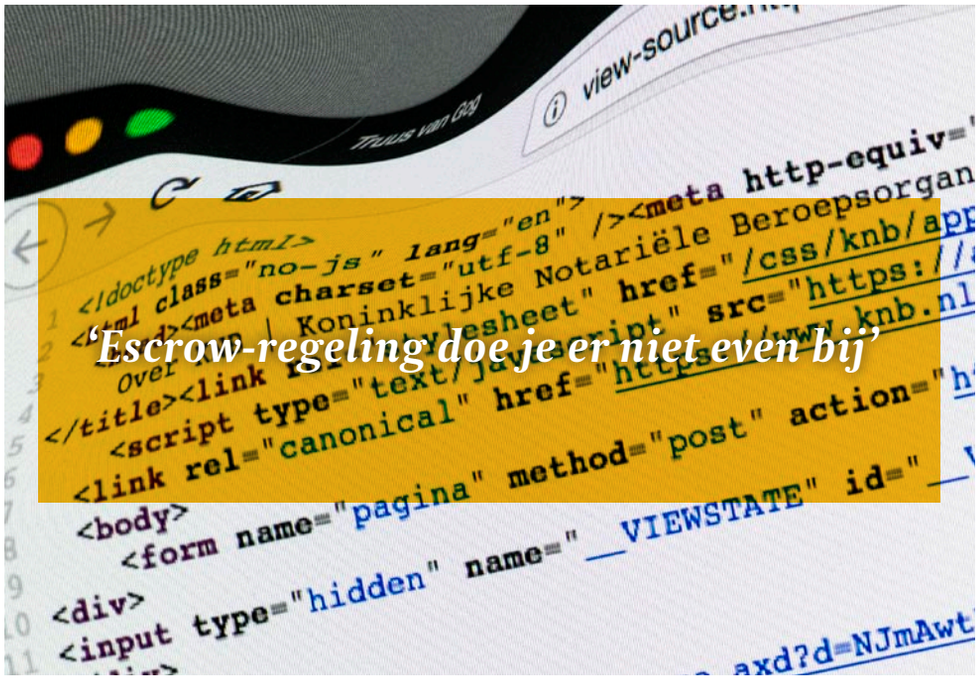

‘Escrow-regeling doe je er niet even bij’

STICHTING IT-NOTARIS

Het opstellen van een escrow-regeling en in bewaring nemen van software-broncodes lijkt op het eerste gezicht een notariële taak met een duidelijke afloop. De broncode wordt immers alleen vrijgegeven wanneer een faillissement van de ICT-leverancier de continuïteit van de gebruiker van de software bedreigt. Maar de werkelijkheid kan weerbarstig zijn, waarschuwt Claudia Lap, notaris bij Hekkelman Advocaten & Notarissen.

TEKST Peter Steeman | **BEELD** Truus van Gog

Ze zijn zeldzaam, de faillissementen waarbij een escrow-regeling effectief wordt. Claudia Lap heeft het pas één keer meegemaakt in de vijftien jaar dat ze IT-notaris is. ‘Die score is denk ik wel representatief voor de branche. Ik leg ongeveer vier à vijf keer per jaar een escrow-overeenkomst vast. Het veiligstellen van de broncode is vooral voor grote gebruikers een vangnet. Als de softwareleverancier omvalt, is dat immers een groot risico voor de continuïteit van het bedrijf. Je hebt toegang nodig tot de code om bijvoorbeeld storingen te verhelpen. Daarom kijken steeds meer accountants bij grote bedrijven naar de waarborg bij bedrijfskritische software. Dat jaagt de behoefte aan een escrow-regeling aan.’

‘Als je dit lichtzinnig doet, ga je als notaris in de fout’

MENINGSVERSCHIL

In principe hoeft de notaris geen afweging te maken tussen de belangen van de licentienemer en -gever. De eerste heeft de zekerheid dat het gebruiksrecht op de broncode niet verloren gaat en de leverancier weet dat de intellectuele eigendomsrechten in veilige handen zijn. Toch leidde de escrow-regeling waar Lap als IT-notaris bij betrokken was tot een meningsverschil tussen de betrokken partijen. ‘Wat het complex maakte, was dat er veel partijen bij het faillissement van de softwareontwikkelaar betrokken waren. De software werd gebruikt door vijf grote bedrijven, van wie er slechts een om uitvoering van de escrow-regeling vroeg. De curator van de failliete softwareleverancier wilde een doorstart bewerkstelligen. Waarom wilde een van de afnemers dan toch per se de broncodes ontvangen op basis van de escrow-voorwaarden? Al snel bleek dat deze afnemer een verborgen agenda had. Dit bedrijf was namelijk ook een softwareontwikkelaar en zou op deze manier het softwarepakket aan zijn eigen portfolio kunnen toevoegen. De curator vond dat het maatschappelijk belang zwaarder woog – een faillissement zou voor veel ontslagen zorgen – en was tegen afgifte van de broncode. Het liep zo hoog op dat beide partijen dreigden met een kort geding tegen mij als notaris.’

BEHOEDZAAM

En alsof het niet gecompliceerd genoeg was, doken er nog meer onvoorziene details op. Zo bleek de failliete softwareontwikkelaar niet meer de eigenaar van de software. Bij een herstructurering waren de assets gesplitst over diverse werkmaatschappijen. In naam ging het nog om hetzelfde bedrijf, maar de feitelijke eigenaar was inmiddels een andere bv. Ook was er door de bank een pandrecht op het auteursrecht van de software verkregen. Lap: ‘Dat pandrecht bleek, gelukkig voor ons, gevestigd nadat de laatste broncodedeponering had plaatsgevonden en bij die deponering waren de juiste rechtspersonen betrokken. Het toont aan hoe behoedzaam je als notaris in dit soort situaties moet werken. Op het eerste gezicht lijkt alles duidelijk, maar in het ondernemingsrecht is niet alles waterdicht. Anders dan bij onroerend goed waar in het Kadaster precies alle relevante informatie staat omschreven, heb je hier te maken met informatie die vaak veel minder zorgvuldig is bijgehouden en bovendien niet in openbare registers is vastgelegd. Je moet goed opletten en in de historie duiken. Als je dit lichtzinnig doet, ga je als notaris in de fout.’

MISVATTING

De druk op de IT-notaris werd opgevoerd. Iedere partij had zijn advocaten in stelling gebracht, maar Lap hield het hoofd koel. ‘Eigenlijk word je gedwongen om een oordeel te vellen. Als notaris moet je daarbuiten blijven. Ik heb gezegd: “Ga maar naar de rechter. Laat die maar beslissen.” Zo ver kwam het niet. Voor het tot een kort geding kwam, werd de doorstart gerealiseerd. Terugkijkend valt vooral op hoeveel factoren een rol spelen. Ik ben blij met de afloop en met ons aandeel daarin. We hebben heel zorgvuldig gehandeld en niets overhaast gedaan. Het laat wel zien dat je zo’n escrow-regeling er niet even bij doet.’ ■

VERENIGINGSNIEUWS

EPN

Commissies op de voorgrond

De jaarlijkse algemene ledenvergadering van de EPN is op dinsdag 29 mei. Het bestuur zal onder meer aandacht vragen voor het beleidsplan voor de komende jaren. Het bestuur wil de commissies nadrukkelijker op de voorgrond laten treden. De huidige commissies zijn: de commissie huwelijksvermogensrecht, de commissie levenstestament en de IPR-commissie. Wilt u graag deel uitmaken van een commissie, dan kunt u zich hiervoor bij het secretariaat van EPN aanmelden.
Een ander speerpunt is om de contacten met andere verenigingen en organisaties te intensiveren. Daarvan is het Congres met de VEAN (Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland) op 20 september 2018 een duidelijk voorbeeld.

NRS

NRS zoekt samenwerking met Amsterdam School of Real Estate

Als notariële registergoedspecialist moet u niet alleen juridisch-inhoudelijk uw mannetje staan, u moet ook voldoende voeling hebben met aanpalende disciplines waarmee u in complexe vastgoedzaken te maken krijgt. Om die reden is de NRS een nieuw initiatief gestart, namelijk de samenwerking met de Amsterdam School of Real Estate (ASRE). Deze instelling verzorgt masteropleidingen voor vastgoedprofessionals en heeft een aanbod aan korte opleidingen waarmee een bepaald deelgebied kan worden bijgespijkerd of verkend of waarmee actuele kennis kan worden gedeeld. De NRS heeft de ASRE nu gevraagd om een speciaal op de notariële registergoedspecialist toegeschreven menu samen te stellen. Zoals het er nu uitziet, zal dit resulteren in een aanbod van een dag, voor het eerst te organiseren in het najaar.

STICHTING IT-NOTARIS

Training Startcompetenties

De Stichting IT-notaris geeft op 29 mei opnieuw de training 'Startcompetenties voor de IT-notaris'. Deze is bedoeld voor (kandidaat-)notarissen die IT-notaris willen worden. Tijdens de training komt de maatschappelijke rol en de meerwaarde van de IT-notaris aan de orde: het bieden van rechtszekerheid in de informatiemaatschappij. Ook krijgen cursisten een overzicht van de producten en diensten die hieraan invulling geven, zoals software-escrowregelingen volgens de 'Norm software-escrow IT-notaris' en de bescherming van intellectuele eigendomsrechten via registratie, overdracht en verpanding. Tot slot komen de basiskennis en -vaardigheden die een notaris nodig heeft om te kunnen starten als IT-notaris ter sprake. De training wordt afgesloten met een thuisopdracht. Deze opdracht is alleen verplicht voor deelnemers die zich hebben aangemeld als nieuwe IT-notaris. Wilt u eens onderzoeken of het IT-notarisschap iets voor u is? Kijk dan op de website van de IT-notaris bij 'deelnemerschap' voor meer informatie en het volledige programma van de training. Aanmelden kan bij het secretariaat via info@it-notaris.nl.

VASN

Cursus Fosfaatrechten en Huwelijksgoederenrecht

De volgende actualiteitencursus is op 7 juni. Daarin gaat Rianne Verbakel-Van Bommel, senior jurist bij fiscaal juridisch adviesbureau Remie, in op de stand van zaken van de fosfaatrechten. Daarnaast stelt zij de agrarische actualiteiten gericht op het notariaat aan de orde. Lucienne van der Geld, directeur van Netwerk Notarissen, zal vervolgens de wijzigingen in het huwelijksgoederenrecht uitgebreid bespreken. De cursus is in Van der Valk Hotel Apeldoorn.

VMN

Regeling voor indienen verzoekschriften tot echtscheiding

VMN heeft voor de leden afspraken gemaakt met Daniëla Jakobs, advocaat bij Keijzer Noorman Advocaten in Emmen, voor het indienen van verzoekschriften tot echtscheiding. Het verzoek tot echtscheiding moet bij de rechtbank immers altijd door een advocaat worden gedaan. Uitsluitend VMN-notarissen kunnen gebruikmaken van deze regeling.
De hierbij geldende voorwaarden treft u aan op het ledennet van de website van de VMN: www.vmn-notaris.nl.

CURSUSSEN

EPN

ALV en cursusdag huwelijksvermogensrecht
29 mei 2018

EPN/VEAN Congres
20 september 2018

NRS

ALV en cursus Capita Selecta Financiering, zekerheden en insolventierecht
17 april 2018

STICHTING IT-NOTARIS

Opleidingsdag
16 mei 2018

Training startcompetenties
29 mei 2018
Aanmelding kan via de website van IT-notaris of via info@it-notaris.nl.

Naar aanleiding van de column van Nora van Oostrom-Streep in het vorige *Notariaat Magazine* heeft de redactie onderstaande ingezonden brieven ontvangen. Wilt u ook reageren op iets wat u is opgevallen in het magazine? Mail dan naar nm@knb.nl.

Het vrije woord van een columnist

Aan columnisten wordt door kranten en tijdschriften een grote vrijheid gelaten. Youp is er een voorbeeld van. Tot hun ontslag mogen ze nagenoeg roepen wat ze willen. *NM* kent één columnist. Binnengehaald als boegbeeld van het notariaat. Vervolgens, notarieel woordvoerder-af, als … ja als wat eigenlijk? Als wetenschapper met een nevenkwalificatie van notarieel adviseur bij een gerenommeerd kantoor. In *NM* van maart 2018 bekritiseert zij casuïstisch het wetenschappelijk gehalte van het *WPNR*. Is dat de juiste plaats? Vervolgens krijgen alle wetenschappers een veeg uit de pan. De wetenschap zou de praktijk niet dienen. Daarvan vond deze columnist een schitterend voorbeeld. De wetswijzing huwelijksvermogensrecht: tenenkrommend, een draak van een wet, nergens een aantoonbare behoefte, ondoorgrondelijk, een tekentafelproduct, lastige boekhoudverplichtingen. Het zijn allemaal citaten. De columnist eindigt op een genderneutraal toilet. 'Voor wie doen we dit eigenlijk?', vroeg de columnist zichzelf af. Dient zij, die zichzelf ook wetenschapper noemt, met deze uitlatingen enig wetenschappelijk of praktisch-notarieel doel?
Ik houd *NM* niet voor een satirisch blad. De overstap van notarieel boegbeeld naar columniste was al bedenkelijk. Het blijkt nu de overstap te zijn van boegbeeld naar een venijnige columniste, die zich ook nog eens een slechte verliezer toont. Die ook na een wetswijziging verwerpt waarvoor ze eerder had behoren te pleiten, en het ook toen niet deed. Dit roept, nee schreeuwt, om reflectie op haar positie. Ook het beleid van de redactie van een blad dat dit laat gebeuren, geeft te denken. Haal dit boegbeeld onmiddellijk van ons schip. Het beschermt ons niet, het schaadt ons. Zet daar een streep door.

Guus Rieter, oud-notaris

Voor wie doet zij dit eigenlijk …?

Hoe de wereld van Nora eruitziet, weet ik niet, maar ik herken mij er niet (meer) in. Hoewel ze een vaardige pen heeft en de vraag boven haar column iedere dag aandacht verdient, vraag ik me af of ze haar gedachten dit keer wel aan het papier had moeten toevertrouwen. In een venijnig stuk, waar tussen de regels een afrekening met bepaalde wetenschappers lijkt plaats te vinden, hekelt Nora de inhoud van het *WPNR*, om vervolgens en passant ook nog het nieuwe huwelijksvermogensrecht door de wetenschap gedicteerde wetgeving te noemen, die door de praktijk niet gewenst zou zijn. Ook de energie die in de verbetering van Boek 5 BW wordt gestoken en pleidooien voor afschaffing van de legitieme portie, worden in een pennenstreek als onzin afgedaan. Hier gaat het niet meer over inhoud, maar om het spuwen van gal.

Een goede columnist laat je soms met andere ogen naar de vertrouwde wereld kijken. En ja, het staat Nora vrij om te schrijven wat ze wil. En ja, kritische vragen stellen mag. Maar wat haar dit keer bezielde, begrijp ik niet. Daarnaast vraag ik me af wat het *Notariaat Magazine*, die zich met dit blad in de buitenwereld presenteert, wil bereiken met een dergelijke column. Nora stond als woordvoerster van de KNB bekend en wordt dus wellicht in den lande nog steeds als spreekbuis van het notariaat (h)erkend. Of het dan verstandig is om deze boodschap af te geven? Ik denk het niet.

Natuurlijk zal deze kleine storm in een klein glas water voorbij waaien. Niettemin kon ik het niet over mijn hart verkrijgen, niet te reageren. Als notaris, docent aan een universiteit en raadsheer-plaatsvervanger, kan ik denk ik voorzichtig zeggen dagelijks met mijn voeten in de notariële klei te staan. In die praktijk maken notarissen jaarlijks honderdduizenden testamenten met uitsluitingsclausules. Als wetenschapper denk ik dan: waarom staat een dergelijke uitsluitingsclausule niet als basis in de wet? En dat is nu precies, samen met de uitsluiting van voorhuwelijks vermogen, het kernpunt van het gewijzigde huwelijksvermogensrecht. Daarnaast Nora, *open your eyes*. Waar ter wereld vind je nog een systeem als onze oude 'algehele gemeenschap van goederen'? Nora suggereert dat het vóór 2018 eenvoudig was, Het is alsof ze zegt: 'Voor 2018 was alles van je samen, klaar af uit.' Wellicht geeft Nora geen colleges huwelijksvermogensrecht (meer), maar aan mijn studenten werd ook afgelopen jaar al een boek met honderden bladzijden voorgeschreven, waarin het huwelijksvermogensrecht wordt uitgelegd. Eenvoudig was het niet en zal het ook nooit worden. Maar dat is het leven zelf ook niet.

Is het idee achter nieuwe wetgeving niet dat we met elkaar, als politiek, wetenschappers en practici, zoeken naar rechtvaardige, eerlijke regels, die aansluiten bij wat vele mensen (gespiegeld aan vele miljoenen mensen in de ons omringende landen) als rechtvaardig en eerlijk beschouwen? Vanuit mijn eigen ervaring in het vak kan ik alleen maar zeggen dat ik de gedachte achter het nieuwe huwelijksvermogensrecht, maar bijvoorbeeld ook die van een afschaffing van de legitieme portie (waarvoor dan wel een passende verzorgingsaanspraak voor hen die dat nodig hebben in de plaats mag komen) volledig omarm.

Ik vind het jammer dat Nora haar column gebruikt voor het spuwen van gal. Voor (of tegen) wie doet zij dit eigenlijk …?

Ronald Brinkman, notaris te Hardenberg

Geachte redactie,

Met haar column in *Notariaat Magazine* van maart 2018 onder de titel 'Voor wie doen wij het eigenlijk?' raakt Nora Van Oostrom-Streep een bij wetenschappers zeer gevoelige snaar. De discussie op de 'vierkante micrometer' was destijds al voor de grote Pitlo een gruwel. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw werd gewezen op de positie van de wetenschappers als de 'nieuwe vrijgestelden' (vergelijk Vuisje en Daalder). Het door hen laten bepalen van het praktijkdebat is immers gratuite: zij dragen niet de lasten van de uitkomst ervan, maar leggen die bij de practici en vooral bij de justitiabelen.

Het nieuwe huwelijksvermogensrecht is in deze een wel zeer treffend voorbeeld. Bij de indiening van het door Verstappen – deze noemt de parlementaire stukken zijn wetenschappelijke publicaties – bedachte systeem schreef notaris prof. Huijgen een column in het *NJB* onder de veelzeggende titel: 'Wie zit er op de nieuwe huwelijksgemeenschap te wachten?'
De empirische werkelijkheid van het huwelijksvermogensrecht – geen procedures over de wettelijke gemeenschap, dan alleen over privévermogen en gebrek aan boekhouding; niet uitgevoerde verrekenbedingen; geen administratie enzovoort. – werd door de voorsteller geheel genegeerd, teneinde een uitsluitend op eerste horen 'leuk' model te lanceren.
Het feit dat enige jaren daarvoor dit 'leuke' maar eenvoudiger systeem (gemeenschap van winst en verlies en die van vruchten en inkomsten) juist vanwege de praktische onwerkbaarheid uit de wet was gehaald, werd onder het tapijt geveegd.

De uitwerking van het voorstel Verstappen bleek dramatisch veel problemen op te leveren. Huygen, Perrick, Reinhartz en anderen hebben tevergeefs gewezen op de vele tekortkomingen. Terecht spreekt Van Oostrom dan ook van een 'draak van een wet'.
Ik ga niet in op manier waarop het voorstel door de Vaste commissie van Justitie is gemanipuleerd.

Hulde dan ook aan de columniste en aan u als redactie die haar een podium biedt. Immers ook het notariaat, de wetenschap en de wetgeving is met transparantie gediend!

Prof. dr. mr. Gregor van der Burght, adviseur, ADR-registermediator en arbiter

Geachte redactie,

De column van Nora van Oostrom in *Notariaat Magazine* van maart 2018 wil ik van harte onderschrijven. In de literatuur lijkt het op een aantal onderwerpen een strijd om het gelijk te worden. Voor de notariële praktijkjurist is het volgen van deze wetenschappelijke discussies vaak onnodig belastend. Het geeft alleen maar dillema's en het is dan wachten op een rechterlijke uitspraak, die duidelijk moet maken wie gelijk krijgt. Regelmatig bekruipt mij het gevoel dat de afstand zo groot is, dat wetenschappers geen idee (meer) hebben van de dagelijkse praktijk met 'gewone Nederlanders' aan tafel. Dat geldt zeker bij het nieuwe huwelijksgoederenrecht. Er is behoefte aan een eenduidig advies voor een redelijke prijs. Teveel wetenschappelijke onrust draagt daar niet aan bij. En belangrijk voor ons imago: een adviseur die twijfel overbrengt, krijgt meestal niet het vertrouwen van de cliënt. Het advies om voor zekerheid te gaan procederen, is voor het grote publiek niet realistisch.
De wetenschap dient het notariaat het best door lastige materie toegankelijker te maken, niet door met elkaar in discussie te gaan!

Kika IJsselmuiden-Lamers, kandidaat-notaris in Ede

Mijn zoon regelt straks mijn geldzaken

Dat staat in mijn levenstestament

Dat ik mijn wensen duidelijk heb vastgelegd, geeft me een gerust gevoel. Daarmee behoud ik de regie over mijn leven, ook als ik door ziekte of ongeval belangrijke beslissingen niet meer zelf kan nemen. Bovendien voorkomt het onzekerheid bij de mensen van wie ik hou. Heeft u al een levenstestament? Raadpleeg de checklist op wievandedrie.nl. Of vraag uw notaris om informatie.

Download de checklist op wievandedrie.nl

Je regelt het bij de notaris

KNB
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Beschermen of beschermd worden?

Notarissen bieden burgers rechtsbescherming, maar voelen zich in die rol niet altijd gesteund door de overheid. Misschien is dat zelfs een eufemisme, want in de wandelgangen hoor ik notarissen niet met vertrouwen over de overheid praten. Net zoals andere burgers vinden notarissen het maar lastig een lijn te ontdekken in de manier waarop de overheid met hen omgaat. Een visie lijkt te ontbreken. Maar kun je anders verwachten van kabinetten die het afgelopen decennium onder leiding stonden van premier Mark Rutte? Die staat er immers om bekend een hekel te hebben aan politieke vergezichten.

BESCHERMDE BEROEPEN

Toch was daar plotseling iets dat leek op een visie. Op 2 maart van dit jaar sprak Rutte in Berlijn over de toekomst van Europese samenwerking. Met meer overtuiging dan ooit hield hij een pleidooi om in de EU te blijven werken aan een goede samenwerking, gepaard aan strakke onderlinge afspraken. Om een hoger niveau van welvaart, veiligheid en stabiliteit te bereiken, zouden afzonderlijke lidstaten echter ook sterk moeten zijn en vooral hun eigenheid moeten kunnen bewaren. Vervolgens presenteerde Rutte een aantal praktische voorstellen die snel resultaten zouden kunnen opleveren. Een daarvan was de afschaffing van beschermde beroepen, want 'notarissen en architecten, om er maar eens twee te noemen, hebben geen nationale bescherming nodig'. Met deze toevoeging leek Rutte aan te geven dat niet de beschermde beroepen zelf moesten worden afgeschaft, maar de bescherming van deze beroepen. Dat heet zorgvuldig taalgebruik.

BUITEN DE LANDSGRENZEN

Een zin verderop ging de sluier nog wat verder omhoog. Want, zo vervolgt de premier, aan een notaris die in een ander EU-land gaat werken, mag natuurlijk wel een taaleis worden gesteld. Hij lijkt hier aan te geven dat niet de wettelijke verankering van de notariële rol mag verdwijnen, maar dat het mogelijk moet zijn dat notarissen in de EU ook buiten hun eigen landsgrenzen akten kunnen verlijden. Volgens Rutte moet elke kleine ondernemer in Europa via het internet elders in de EU zijn goederen en diensten kunnen verkopen zonder dat administratieve hindernissen hem dit onmogelijk maken.

BENOEMING

In Nederland staat de benoeming tot notaris ook open voor hen die de nationaliteit van een andere EU-staat hebben. Maar die persoon moet wel eerst voldoen aan een aantal eisen die gerelateerd zijn aan de Nederlandse praktijk. Deze regel bewaakt de kwaliteit van de notariële dienstverlening. Het notariaat zorgt voor rechtszekerheid en daardoor rechtsbescherming in een maatschappij die daaraan steeds meer behoefte heeft. Deze wettelijke verankering heeft de overheid niet voor niets gegeven. Want de kwaliteit van de door het notariaat geleverde rechtsbescherming zorgt voor vertrouwen dat essentieel is voor een vrije economie. Het zou de inzet van de overheid moeten zijn die waarde fier overeind te houden.

ONTSLUITING

De Europese notariaten werken overigens al hard aan het koppelen van elkaars systemen, zoals de testamentenregisters en de verklaringen van erfrecht. Die samenwerking gaat misschien nog lang niet ver genoeg, maar de ontsluiting van elkaars wereld is al in volle gang. Dat stelt Europese burgers steeds beter in staat om via de eigen notaris met gebruikmaking van notariaten elders, grensoverschrijdende transacties te kunnen doen. Van de Europese en Nederlandse overheid mag verwacht worden dat deze vorm van samenwerking wordt gestimuleerd en ondersteund. Tegelijkertijd moet hard gewerkt worden aan verdere harmonisering in nationale wet- en regelgeving. De onderlinge inhoudelijke verschillen zijn een grotere barrière voor notarieel grensoverschrijdend dienstenverkeer, dan de nationale bescherming van de notaris in de verschillende EU-landen. De oproep dat we de beschermde beroepen maar moeten afschaffen, maakt die verschillen niet kleiner en helpt dus niet om het doel te bereiken.

PAL STAAN

Van de minister van Rechtsbescherming, Sander Dekker, mag de burger verwachten dat hij zich wél afzet tegen ontwikkelingen die de rechtsbescherming van de burger onder druk zetten. Helaas is een reactie van hem op de speech van Rutte uitgebleven. Wel lanceerde Dekker vorige maand een wetsvoorstel met als doel notariskosten weg te nemen bij een keuze voor algehele gemeenschap van goederen. Niet de handhaving van de rechtsbescherming staat dus voorop, maar de kosten die de burger moet maken. Voor notarissen is dit onbegrijpelijk. Juist een minister voor Rechtsbescherming zou pal moeten staat voor díe rechtsbescherming. ■

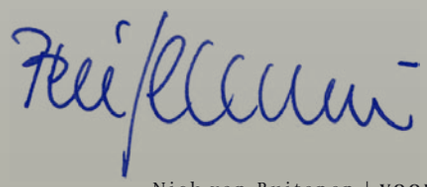

Nick van Buitenen | **VOORZITTER KNB**

Pensioenverevening na echtscheiding vereenvoudigd

Pensioenverevening na een echtscheiding wordt in de toekomst een stuk eenvoudiger. Een aangekondigd wetsvoorstel van minister Koolmees (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) moet ervoor gaan zorgen dat ex-partners niet pas jaren na hun scheiding regelen hoe de gezamenlijk opgebouwde pensioenrechten worden verdeeld. Het huidige uitgangspunt 'nee, tenzij u een formulier toestuurt', verandert in 'ja, tenzij u aangeeft dat u het pensioen niet wilt verdelen'. Wat ook verandert is dat conversie de standaard wordt. Tot nu toe was verevening standaard: beide ex-partners hebben recht op de helft van het ouderdomspensioen dat tijdens het huwelijk is opgebouwd en dat recht kunnen zij pas geldend maken op het moment van uitkering van het pensioen. Bij conversie wordt het pensioen al direct na de scheiding gesplitst, zodat partners na de scheiding niet meer van elkaar afhankelijk zijn en duidelijker wordt waarop ieder recht heeft. Beide ex-partners zullen dat in een eigen pensioenoverzicht kunnen zien.

Nadere informatie: KNB, Madeleine Hillen, m.hillen@knb.nl

Strengere toelating tot beroepsopleiding notariaat

De Beroepsopleiding Notariaat laat vanaf 1 september 2018 uitsluitend nog kandidaat-notarissen toe die minimaal een halfjaar werkervaring hebben als kandidaat-notaris. Alleen wanneer er nog plaatsen resteren in een opleiding, worden ook kandidaat-notarissen met minder dan een half jaar werkervaring toegelaten. Uitgangspunt van de beroepsopleiding is dat de kandidaat-notaris niet alleen praktijkgerichte kennis opdoet, maar zich ook de competenties die voor werken in het notariaat nodig zijn, eigen maakt. De leerstof en casuïstiek zijn hierop ingericht. Met het oog hierop is enige werkervaring noodzakelijk.

Nadere informatie: SBN, Franca Brugman en Natascha Heyster, sbn@cpo.ru.nl, 024 3612255

KNB reageert scherp op wetsvoorstel 'algemene gemeenschap van goederen'

De KNB ziet een groot gevaar in het wetsvoorstel Wegnemen notariskosten bij algehele gemeenschap van goederen van minister Sander Dekker (Justitie en Veiligheid). Dit omdat stellen die willen gaan trouwen geen betrouwbare voorlichting krijgen. De KNB heeft met hulp van een groot aantal leden en enkele hoogleraren een scherpe reactie geschreven, die ingediend is bij het ministerie.

Het voorstel, dat eind februari in consultatie gegaan, regelt dat stellen die in algehele gemeenschap van goederen willen trouwen niet meer naar de notaris hoeven om dat te regelen. Zij kunnen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand aangeven dat ze in gemeenschap van goederen willen trouwen. Hierover is grote onrust ontstaan in het notariaat. In een reactie hierop heeft de KNB op op het belang van goede voorlichting over de huwelijksvorm gewezen. Een ambtenaar van de burgerlijke stand heeft de kennis niet die een notaris of advocaat wel heeft.

EERSTE STAP

Het indienen van de reactie op het wetsvoorstel is de eerste grote stap in de lobby tegen dit wetsvoorstel. De KNB is bezig om medestanders te vinden, onder meer bij de rechterlijke macht en de advocatuur. Hierbij zal steeds het belang van goede voorlichting bij het aangaan van een huwelijk centraal staan. Daarnaast wordt de rol en de taak van de notaris in het rechtsbestel benadrukt: de notariële bijstand beschermt partijen tegen het onbewust nemen van risico's. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan deze rol en taak niet vervangen. De komende maanden gaat de KNB verder met het hoofddoel van de lobby: de erkenning door de politieke stakeholders van de noodzaak om voorlichting te geven bij een keuze voor huwelijk in algehele gemeenschap van goederen.

Wilt u meedenken? KNB, Tessa Maas, t.maas@knb.nl, 070 3307122

Kabinet maakt plannen tegen belastingontwijking en -ontduiking bekend

De staatssecretaris van Financiën, Menno Snel, heeft de plannen van het kabinet om belastingontwijking en -ontduiking aan te pakken bekendgemaakt in een brief aan de Tweede Kamer. Passende maatregelen moeten zorgen voor meer transparantie.

De regeringspartijen streven naar een eenvoudiger, beter uitvoerbaar, begrijpelijker en eerlijker belastingstelsel. Fiscale maatregelen moeten bijdragen aan een aantrekkelijk investeringsklimaat. Ook wil het kabinet belastingontwijking en -ontduiking aanpakken.
Het kabinet zal het beleid van het vorige kabinet voortzetten dat werd aangekondigd in de brief van Financiën van 17 januari 2017 naar aanleiding van de Panama Papers. Zo moet de informatiepositie van de Belastingdienst worden versterkt en is er meer transparantie nodig. Tegen deze achtergrond moet de aangekondigde maatregel worden bezien om de reikwijdte van het wettelijke fiscale verschoningsrecht te verduidelijken.
Daarnaast wordt er gekeken naar mogelijke maatregelen om lange fiscale procedures aan te pakken en wil het kabinet verborgen vermogen in het buitenland bestrijden.

VERSTERKING INTEGRITEIT

Om de integriteit van financiële markten te versterken, werkt het kabinet aan wetgeving voor het instellen van een UBO-register. Verder wordt de bestaande wetgeving voor trustkantoren aangescherpt. Het ministerie van Financiën wil medio april verschillende stakeholders uitnodigen om zowel schriftelijk als mondeling hun reactie op de beleidsagenda te geven. De Tweede Kamer zal over de uitkomsten van deze consultatie worden geïnformeerd.

Nadere informatie: KNB, Corrie Heck, c.heck@knb.nl, 070 3307158

KNB Cursusagenda

On demand
Webinar beperkte gemeenschap van goederen

Op 29 augustus werd het live webinar over de beperkte gemeenschap van goederen uitgezonden. Wilbert Kolkman, Leon Verstappen en Wouter Burgerhart hebben aan de hand van zes discussiepunten de *ins* en *outs* van de nieuwe wet besproken. U kunt dit webinar *on demand* bekijken.

24 mei 2018
Omzetbelasting onroerende zaken

In deze cursus wordt het onderwerp 'omzetbelasting onroerend goed' behandeld aan de hand van de Wet op de omzetbelasting 1968 en de Wet op belastingen van rechtsverkeer en praktijkvoorbeelden. Aan de hand van het online programma Omzetbelasting Onroerende Zaken wordt het vinden van het antwoord op een aantal van die voorbeelden gedemonstreerd.

28 mei 2018
Vereffening van nalatenschappen (nieuwe opzet)

De wettelijke vereffening roept veel vragen op in de boedelpraktijk. Deze cursus gaat in op de problemen die de formele vereffeningsprocedure kent en komt met praktische antwoorden. Na het volgen van de cursus kunt u omgaan met de 'lichte' en de 'zware' vereffening in de notariële praktijk, kent u de uitzonderingen en de valkuilen van deze formele procedure en weet u de rol van de diverse actoren: erfgenamen, schuldeisers, kantonrechter en notaris.

14 november 2018
Fiscale actualiteiten

Een goed advies klopt niet alleen civielrechtelijk, maar is ook fiscaal deugdelijk. Kennis van en inzicht in de belangrijkste fiscale actualiteiten is daarbij onontbeerlijk. Aan de hand van wetgeving, jurisprudentie, theorie en eventueel korte casusposities biedt de docent praktijkgerichte informatie over een selectie van belangrijke fiscaal-juridische actualiteiten.

26 november 2018
Aangifte erfbelasting

In deze cursus wordt niet alleen de theorie maar ook de praktijk met betrekking tot het doen van aangifte erfbelasting in kaart gebracht. Waar zitten de valkuilen en waar is ruimte voor enige 'tricks'?

De volgende managementcursussen worden op verschillende data en locaties aangeboden.

Bedrijfsvoering

Als notaris bent u verantwoordelijk voor een kwalitatief hoogwaardige eigen praktijk én voor een goedlopende organisatie met een efficiënte bedrijfsvoering op uw notariskantoor. In deze training gaat u op een praktische manier aan de slag met alle aspecten van bedrijfsvoering van een notariskantoor. U krijgt veel concrete tips die meteen toepasbaar zijn in uw eigen praktijk.

Onderhandelen voor het notariaat

Als (kandidaat-)notaris bent u regelmatig bezig met onderhandelen: met cliënten, opdrachtgevers, collega's en andere professionals. Door uw onderhandelingsvaardigheden te trainen, haalt u meer uit uw onderhandelingen. Deze training biedt een verdieping in de gangbare onderhandelingstheorieën. U krijgt concrete tips en vaardigheden aangereikt voor het voeren van onderhandelingen. Onder supervisie van een zeer ervaren trainer oefent u intensief in een door uzelf ingebrachte onderhandelingssituatie.

Dit is slechts een selectie uit het totale cursusaanbod. Voor meer informatie, inschrijven en het complete opleidingsaanbod: KNB, cursussen en congressen, telefoon 070 3307125/121, cursussen@knb.nl of NotarisNet/Over KNB en opleidingen.

Werkboek Wwft als hulpmiddel bij nieuwe wet

De nieuwe Wwft (Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme) is op 6 maart door de Tweede Kamer aangenomen. Deze wet dient ter implementatie van de vierde anti-witwasrichtlijn. De wetgever wil de nieuwe wet zo spoedig mogelijk invoeren: de termijn voor implementatie van de richtlijn is al op 26 juni 2017 verstreken. De Amsterdamse kandidaat-notaris Birgit Snijder-Kuipers maakte samen met onder meer advocaten en compliance officers een werkboek over de nieuwe wet.

Het werkboek kan notaris- en advocatenkantoren helpen bij het aanpassen van hun Wwft-beleid en het in lijn brengen van hun cliëntenonderzoek met de nieuwe wetgeving. De belangrijkste wijzigingen voor alle kantoren zijn:

- aanscherping van risicogebaseerde aanpak, waaronder introductie van gedragslijnen, procedures en maatregelen;
- introductie van de pseudo-UBO. Elke entiteit heeft verplicht een *ultimate beneficial owner* (UBO);
- de nationaliteitseis voor politiek prominente personen (PEP) is vervallen;
- er is een uitgebreider systeem van sancties waaronder publicatie van opgelegde boeten.

STAPPENPLAN

Het werkboek bevat voorbeelddocumenten en een tienstappenplan, speciaal toegesneden op notaris- en advocatenkantoren. Het werkboek is in het Nederlands, maar bevat ook een Engelse vertaling. *Het Werkboek WWFT* (Boom Juridisch) is eind februari verschenen. Het boek is te bestellen bij birgit.snijder@debrauw.com. Kosten per boek bedragen 25 euro, exclusief btw. Er worden duizend exemplaren van het boek uitgebracht. De netto-opbrengst van het boek gaat naar Lawyers for Lawyers.

Nadere informatie: KNB, Corrie Heck, c.heck@knb.nl, 070 3307158

Digitaal stukken aanleveren bij Commissie Toegang Notariaat

Kandidaat-notarissen die tot notaris benoemd willen worden, kunnen de daartoe benodigde stukken vanaf 1 april 2018 digitaal indienen bij het secretariaat van de Commissie Toegang Notariaat (CTN). Dit geldt ook voor het aanleveren van de vereiste stukken voor de aanwijzing tot toegevoegd notaris. Het mailadres hiervoor is secretariaatctn@knb.nl. De documenten die in het systeem van de KNB staan, zullen door het secretariaat van de CTN bij de KNB worden opgevraagd en hoeven daarom niet meer meegestuurd te worden. De checklisten op NotarisNet zijn als gevolg hiervan ook gewijzigd.

PERSOONSTOETS

De geldigheidsduur van de persoonstoets is ook aangepast en vastgesteld op 18 maanden. Dit was tot nu toe 6 maanden.

Nadere informatie: secretaris CTN, Josien Spanjaart, j.spanjaart@knb.nl, 070 3307100

Toename aantal schorsingen

De onderzoeken van het BFT bij het notariaat hebben vorig jaar geleid tot drie ontzettingen, twee onmiddellijke schorsingen op basis van een ordemaatregel en tien schorsingen door de tuchtrechter. Daarmee is het aantal schorsingen flink gestegen ten opzichte van 2016. Dat staat in het jaarverslag.

Het BFT heeft in 2017 in totaal 104 onderzoeken uitgevoerd bij notariskantoren, waarbij in bijna alle gevallen één of meer normschendingen zijn geconstateerd. Daarnaast is er 39 keer onderzoek gedaan naar de financiële privésituatie van notarissen. Het viel het BFT op dat de ernst van de normschendingen is toegenomen. De belangrijkste bevindingen van het BFT zijn het aantreffen van meerdere negatieve bewaringsposities en de Amsterdamse notaris die een complete derdenrekening vervalste en reeds ontzette notarissen voor zich liet werken. Een andere zeer ernstige zaak betrof een notaris die onder meer vanuit boedeldossiers privébetalingen verrichtte en een bewaringstekort had.
Het aantal ontzettingen daalde van 4 naar 3 ten opzichte van 2016, het totaal aantal schorsingen steeg van 5 naar 12.

RICHTPUNTEN

Voor 2018 richt het BFT zich tijdens de onderzoeken, net als in 2017, op bewaringsposities, financieel kwetsbare kantoren en aandelenoverdrachten en oprichtingen van rechtspersonen waarmee het misbruik van rechtspersonen wordt gefaciliteerd. Lees het artikel in dit *Notariaat Magazine* met Chris Breedveld, bestuursvoorzitter van het BFT, over de keuzes die zijn bureau moet maken en zijn reactie op de cijfers in het jaarverslag.

Een stukje geschiedenis

Vrouwen vechten voor hun plek in het notariaat

Het notariaat was tot begin twintigste eeuw een mannenwereld. In 1917 schreef notaris Libourel, later voorzitter van de Broederschap, nog dat 'speciaal voor het notariaat, de man meer geschikt is dan de vrouw'. Dertig jaar later mocht Connie Bletz zich de eerste vrouwelijke notaris noemen.

TEKST Martijn Rip | BEELD Stadsarchief Amsterdam

Henrietta Christina Tadema was in 1911 de eerste vrouwelijke kandidaat-notaris. Haar benoeming zorgde voor een flinke discussie binnen de Broederschap der Candidaat-Notarissen. Veel leverde dat niet op: vrouwen konden weliswaar kandidaat-notaris worden, maar waarnemen of notaris worden, was niet toegestaan.

PREADVIES

De discussie werd in de zomer van 1917 voortgezet aan de hand van een preadvies: *Kan volgens de tegenwoordige wetgeving de vrouw tot notaris worden benoemd, en zoo neen, dient dan op wetswijziging te worden aangedrongen?* Betsy Bakker-Nort, zelf advocaat en procureur, schreef dat de Wet op het notarisambt geen verbod bevatte tegen het benoemen van een vrouw tot notaris. Een wetswijziging was volgens haar niet nodig, al zou het schrappen van enkele artikelen – bijvoorbeeld dat er een verklaring van mannelijke getuigen nodig was om goed zedelijk gedrag vast te kunnen stellen – wel wenselijk zijn.
Tegenover Bakker-Nort stond Philip Bernard Libourel. In het preadvies haalt hij een onderzoek aan waarin wordt gesteld dat mannen bij twijfel het wetboek raadplegen en vrouwen hun gevoel. Ook citeert hij een andere professor, die vrouwen voor een rechtsgeleerde studie 'zeer wel geschikt acht', maar die vrouwen niet een zelfstandige positie als advocaat toevertrouwt. 'Zij kan als hulp en bijstand op een advocatenkantoor zeer bruikbaar zijn'. Libourel concludeert: 'Wie op een wetswijziging aandringt, heeft blijkbaar een aard om zich behagelijk te gevoelen in een wespennest.'

VERTROUWEN

In de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw drongen vrouwelijke kandidaat-notarissen regelmatig bij de Eerste en Tweede Kamer aan op het openstellen van het notarisambt voor

vrouwen. De christelijke meerderheid hield dit echter tot na de Tweede Wereldoorlog tegen. In 1946 besloot het ministerie van Justitie dat vrouwen mochten solliciteren op vacante standplaatsen en dat ze ook waarnemingsbevoegd waren. Connie Bletz beet het spits af en werd op 7 februari 1947 tot notaris benoemd. Daarvoor was zij al twintig jaar kandidaat-notaris op een kantoor in Amsterdam. *De Tijd* publiceerde een interview met haar, waarin ze vertelde over het belang van haar benoeming. 'Ik acht dit in het belang voor de vrouwenbeweging in Nederland in het algemeen en voor de vele vrouwelijke candidaat-notarissen, die nu ook kans hebben benoemd te worden.' Volgens Bletz zijn vrouwelijke cliënten vooral bij de boedelpraktijk gebaat bij een vrouwelijke notaris. 'Bij zaken als erfenissen, testament, huwelijksbezit en dergelijke, die de intimiteiten van het leven raken, vertrouwen vrouwen zich graag toe aan een vrouw. Een notaris, dat brengt den aard van het beroep nu eenmaal mee, is dikwijls de raadsman, de vertrouwensman. In dit geval dus de vertrouwensvrouw!'

VOORBEELD

Lang kon Bletz niet van haar functie genieten. Enkele weken na haar benoeming moest zij door ziekte haar werkzaamheden staken. Op 17 augustus 1947 overleed zij aan de gevolgen van kanker. In het *Algemeen Handelsblad* werd zij de volgende dag geroemd om haar inzet voor de vrouwenbeweging. 'Zij was door haar warme, levendige persoonlijkheid, haar bijzonder maatschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel en haar onvermoeide plichtsbetrachting een steun en een voorbeeld voor vele Nederlandse vrouwen.'
Vele vrouwen zouden Bletz in het notarisambt volgen. Desondanks is de minderheid van de notarissen nog altijd vrouw (25 procent). Bij kandidaat-notarissen is dat andersom. Twee derde van de kandidaten is vrouw. ■

JUBILEUMPROGRAMMA

Onder het motto 'Notaris, met recht het mooiste beroep!' worden dit jaar tal van bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd. Het voorlopige programma ziet er als volgt uit:

3 juli	ALV + Jubileumevent (ochtend)
	KNB/*WPNR*-congres (middag)
September	Studentenchallenge
18-22 september	50+Beurs
5 oktober	Jaarcongres met feest
	Presentatie Jubileumboek
3 november	Publieksactie 'Uit & thuis bij de notaris'
8 november	Kandidatensymposium
19 november	Oud-notarissendag

Houd de website 175jaarknb.nl in de gaten voor nieuws, acties en de actuele stand van zaken. Ideeën of meedenken? Mail naar jubileum@knb.nl.

MIJNHEER HEIDENRIJK, HET DOET MIJ GENOEGEN U BEIDEN U HIER TE ZIEN
WAS HET UW BEDOELING IEDER EEN TESTAMENT TE OVERHANDIGEN
PARDON NOTARIS, HET IS ALLEEN MIJN TESTAMENT WAAR HET OM GAAT
DE AANWEZIGHEID VAN UW VROUW IS DAARBIJ NIET NOODZAKELIJK ...
PARDON NOTARIS
DE AANWEZIGHEID VAN MIJN VROUW IS HIER EEN ABSOLUUT VEREISTE
NU IS EEN OLOGRAFISCH TESTAMENT, DAT IS EEN TESTAMENT, GEHEEL EIGENHANDIG DOOR DE ERFLATER GESCHREVEN, IETS DAT MAAR ZELDEN VOORKOMT EN HET VALT DAN OOK NIET TE VERWONDEREN DAT DE NOTARIS IN DE GEEST ZIJN IN LEER GEBONDEN WETBOEK EERST EVEN MOEST OPSLAAN ...
JA DAN ZULLEN WE MAAR DADELIJK OVERGAAN TOT DE AKTE VAN BEWAARGEVING
WILT U HET TESTAMENT OPEN OF VERZEGELD IN MIJN BEWARING STELLEN

wordt vervolgd

Twee akten met hetzelfde aktenummer: rechtszekerheid met voeten geschonden

Uitspraak: *(deels) gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus
X, destijds procuratiehouder van Duitse ondernemingen van klager K, geeft (inmiddels oud-)notaris N op 1 november 2014 opdracht om in verband met de detentie van K in Duitsland, een notariële depotakte op te maken. N moet tien beëdigde verklaringen aan de akte hechten en deze stukken toezenden aan de strafkamer van het betrokken gerecht in Duitsland en aan de Duitse advocaat van K. Volgens K waren deze verklaringen van cruciaal belang voor het bewijzen van zijn onschuld in de strafzaak die in Duitsland tegen hem liep. K is uiteindelijk veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar.
N heeft volgens K twee notariële akten met hetzelfde aktenummer, maar met afwijkende inhoud (akte A en akte B) verleden en voorzien van de notarisstempel en handtekening.
Akte A bevatte, in tegenstelling tot akte B, onder meer de volgende passage:
Voorts verklaarde de comparant dat hij: (…) 'Uit de media heb ik echter vernomen dat de incasso's welke geïnt zijn op de privérekening van K zijn bijgeschreven! Dit is, mijn inziens, een grove nalatigheid van de [naam bank] daar de incassomachtiging ten name staan van [naam]. (…) Het verbaasd mij daarom ten zeerste dat de [naam bank], welke in een reorganisatie zat aangenomen heeft dat het om oplichting/bedrog betrof.'
Volgens N is akte B de originele akte en akte A een (deel van de) concept-akte, die niet door hem is getekend.
K heeft voorts een 'akte tot aandelenoverdracht' de dato 17 december 2013 overgelegd, voorzien van de notarisstempel van N en een handtekening. N verklaart dat hij op die datum geen notariële werkzaamheden voor K heeft verricht.
N is op 14 november 2016 gedefungeerd.

Oordeel kamer
De kamer (ECLI:NL:TNORAMS:2017:17) heeft de klacht ongegrond verklaard, aangezien niet kan worden vastgesteld in hoeverre de akten A en/of B zijn opgemaakt door N, dan wel in hoeverre beide akten daadwerkelijk door N zijn verleden.

De klacht
N heeft twee verschillende akten onder één nummer opgemaakt en geen uitvoering gegeven aan de opdracht.
De akte van 17 december 2013 is valselijk opgemaakt.

Het oordeel
Akten A en B hebben hetzelfde aktenummer en zijn beide voorzien van de notarisstempel van N en een handtekening. N had op dit punt duidelijkheid moeten verschaffen. Dat op 1 november 2014 slechts één notariële akte is ingeschreven in het CDR bewijst niet, zoals N heeft aangevoerd, dat van twee originele notariële akten geen sprake is geweest.
N erkent dat hij opdracht had gekregen stukken aan de Duitse advocaat te sturen, maar dit niet kon uitvoeren aangezien hij niet over de benodigde contactgegevens beschikte. Nu niet kan worden vastgesteld dat N beschikte over de adresgegevens kan hem niet worden verweten de stukken niet te hebben doorgezonden.
Wat betreft de vervalste 'akte tot aandelenoverdracht' van 17 december 2013 kan niet worden vastgesteld dat deze vervalsing op enige wijze aan de (nalatigheid van) N kan worden toegerekend.
De notaris bekleedt in de maatschappij een plaats die mede is gegrond op vertrouwen in zijn ambt. Voor dat vertrouwen is onder meer voorwaarde dat de notaris zorg draagt voor en meewerkt aan het bewaken van de rechtszekerheid. N heeft deze op hem rustende kerntaak door het passeren van twee notariële akten met hetzelfde aktenummer en een bijna gelijke inhoud met voeten getreden. De handelwijze van N is zo ernstig dat de maatregel van schorsing voor de duur van drie maanden op zijn plaats is. Het feit dat N is gedefungeerd, is niet van belang.

Het hof legt de maatregel schorsing voor drie maanden op
Hof Amsterdam, 6 februari 2018
ECLI:NL:GHAMS:2018:389

Opmerking
Nogal een verschil in beoordeling tussen kamer en hof. Het lijkt erop dat de kamer geen zicht meer had op wat feit of fictie (vervalsing) was en het voordeel van de twijfel, gezien ook de vervalste akte, naar de notaris heeft laten uitslaan.

Notaris doet geen onderzoek bij wegsluizen aandelen voor echtscheiding

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus
Notaris N passeert begin februari 2017 een akte waarbij de heer E, toen nog in gemeenschap van goederen gehuwd met klaagster K, certificaten van aandelen en één aandeel in een bv levert aan zijn vader voor 340.000 euro. De koopsom wordt voldaan door verrekening van een schuld van E aan zijn vader van 153.820 euro, door overname van een schuld van E aan de bv van 131.090 euro en voor het resterende deel van 55.090 door omzetting in een geldlening. Deze geldlening is pas opeisbaar als de ter zake van deze transactie te heffen inkomstenbelasting betaald moet worden.
Een maand later dient K een verzoek tot echtscheiding in.

De klacht
N heeft de akte gepasseerd zonder een begin van bewijs voor de vermelde schulden. De verrekening met niet bestaande schulden heeft geleid tot ernstige benadeling van de huwelijksgoederengemeenschap.

Het verweer
N heeft na inzage in de aangiften Inkomstenbelasting 2016 van E en aangiften Inkomstenbelasting 2015 en 2016 van vader, alsmede uit een overlegde leningsovereenkomst tussen E en vader met onderliggende bankafschriften, afgeleid dat de verrekende schulden bestaan.

Repliek klager
Ter zitting verklaart K dat de genoemde stukken pas na het passeren van de akte

zijn opgesteld. Ook zou de aangifte Inkomstenbelasting 2016 zonder haar medewerking zijn ingediend en betwist zij de opgenomen bedragen.

Het oordeel
De kamer stelt voorop dat het tot de zorgplicht van N behoort om enig onderzoek te doen naar de juistheid van de mededeling dat de te verrekenen schulden bestaan, zeker gezien zijn kennis van de aanstaande echtscheiding. N heeft niet aannemelijk kunnen maken dat hij de onderliggende stukken vóór het passeren heeft ingezien dan wel enig onderzoek naar het bestaan van de schulden heeft gedaan. De leningsovereenkomst is van een latere datum dan de passeerdatum van de akte. Dit deel van de klacht is gegrond. Wat betreft de omzetting van het resterende deel van de koopsom in een geldlening constateert de kamer dat de huwelijksgoederengemeenschap hierdoor in beginsel niet wordt benadeeld, tenzij er een reden zou zijn om aan te nemen dat K dit bedrag niet kan verhalen op de vader van E, waarvan niet is gebleken.

De notariskamer legt de maatregel waarschuwing op
Kamer voor het notariaat Arnhem-Leeuwarden, 21 februari 2018
(nog) niet gepubliceerd

Opmerking
N komt er genadig van af met een waarschuwing. In een dergelijk geval, waarin vlak voor een echtscheiding een transactie met een familielid plaatsheeft met het kennelijke doel om goederen uit de huwelijksgoederengemeenschap 'veilig te stellen' tegen aanspraken van de aanstaande ex-echtgenote, zal op de notaris toch juist de plicht rusten om zich van het bestaan van de schulden niet enigszins, maar volledig te overtuigen. Uit de uitspraak blijkt niet dat ter zitting aan N is gevraagd of hij E heeft ondervraagd naar het doel van de transactie en zich aldus überhaupt bewust is geweest van het integriteitsdilemma dat hier speelde.

Partijnotaris en zijn kantoor kunnen niet een eerder betrokken partij bedienen

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus
Vader overlijdt in 2001, achterlatende zijn vrouw en twee dochters (klaagster K en de zus). In 2011 is de nalatenschap nog steeds niet verdeeld, onder meer vanwege onenigheid over een aandelentransactie in 2004. De zus stelt dat zij bij die transactie is benadeeld. Tussen 2005 en 2011 is er meermalen overleg tussen de adviseurs van moeder, K en de zus. Daarbij trad notaris N op als partijnotaris van de zus. In 2015 stelt de accountant een conceptvaststellingsovereenkomst op, inhoudende onder meer dat moeder bij testament aan de zus het huis zou legateren, zonder verplichting tot inbreng van de waarde. Eind mei 2016 voert een kandidaat-notaris van het kantoor van N een bespreking met moeder over haar testament. Drie weken later voert N een tweede bespreking met moeder en maakt diezelfde dag het testament op inhoudende een legaat zonder inbreng van de woning aan de zus en benoeming van de zus tot executeur.

De klacht
Moeder was de laatste jaren slecht in staat haar belangen te behartigen, reden waarom zij een vertrouwenspersoon had. De zus had een aanzienlijke invloed op het opmaken van het testament door haar moeder. K twijfelt aan de onpartijdigheid van N, aangezien hij in 2004 partijnotaris van de zus was. N had zijn diensten moeten weigeren of moeten doorverwijzen aan de aanwezige 'familienotaris', of op zijn minst collegiaal overleg moeten voeren.

Het verweer
Moeder heeft aangegeven haar testament te willen wijzigen om haar aandeel in de (niet getekende) vaststellingsovereenkomst na te komen. Daartoe had de zus een mail verstuurd, maar er werd daarin niet ingegaan op de inhoud van het testament. Daarom was verwijzing naar een ander kantoor (nog) niet nodig. Het eerste gesprek was, gezien de familieverhoudingen, juist vanwege de zorgvuldigheid door een kandidaat-notaris gevoerd die de zaak met een frisse blik kon beoordelen. Zowel de kandidaat-notaris als N had geen enkele reden om te twijfelen aan de wilsbekwaamheid van moeder.

Het oordeel
Artikel 22 van de Verordening beroeps- en gedragsregels bepaalt dat een notaris geen akten passeert bij de totstandkoming waarvan hij of een kantoorgenoot als partijadviseur van een van partijen betrokken is geweest, tenzij alle betrokkenen daarmee instemmen. N heeft als partijadviseur van de zus opgetreden in de kwestie waar moeder ook partij was. N had daarom het testament van moeder niet mogen passeren. Ook kantoorgenoten vallen onder dit verbod. N kon niet meer objectief beoordelen of moeders wil tot uiting kwam in haar testament. Gelet op dit tegenstrijdig belang had N moeten doorverwijzen naar een andere notaris die niet verbonden was aan zijn kantoor. Onpartijdigheid is één van de kernwaarden van het notarisambt. Door zijn handelen heeft N deze kernwaarde geschonden, waardoor het vertrouwen in het notarisambt is aangetast. Verder heeft N geen blijk gegeven de klachtwaardigheid van zijn ambt in te zien.

De notariskamer legt de maatregel schorsing voor één week op
Kamer voor het notariaat Arnhem-Leeuwarden, 27 februari 2018
(nog) niet gepubliceerd

Opmerking
Waar het in de advocatuur gemeengoed is om bij het aannemen van nieuwe zaken te verifiëren of er geen eerdere zaken zijn geweest waarbij het kantoor als partijadviseur betrokken was, lijkt dit in het notariaat nog niet het geval (afgezien van IDS-kantoren). Dit punt zou onderdeel moeten uitmaken van de checklist in het dossier.

Op NotarisNet zijn naast bovenstaande uitspraken ook andere tuchtuitspraken te lezen. Nadere informatie: KNB (nm@knb.nl)

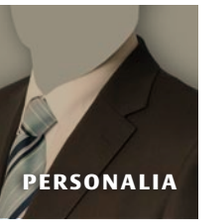

Benoemd tot notaris

Almelo (in associatief verband met Damsté advocaten – notarissen) m.i.v. 14 februari 2018 **mr. A.H. ten Vergert**, kandidaat-notaris (2002);
Heerlen (protocol mr. J.G. Hoekstra) m.i.v. 14 februari 2018 mevrouw **mr. I.C.W. Willemsen**, kandidaat-notaris (1997);
Zaanstad (protocol mr. R.H.M. van Baal) m.i.v. 7 maart 2018 **mr. M.S. ten Brinke**, kandidaat-notaris (2001);
Amsterdam (in associatief verband met DUDOK Bouw- en Vastgoedrecht) m.i.v. 22 februari 2018 **mr. M.J.P.H. van Hecke**, kandidaat-notaris (2004);
Amsterdam (in associatief verband met Schut van de Ven Notariskantoor) m.i.v. 22 februari 2018 **mr. T.P.H. Olthoff**, kandidaat-notaris (2001);
Dordrecht (protocol mr. D.J.M. Haase) m.i.v. 1 april 2018 mevrouw **mr. S. Mos-Van Gool**, kandidaat-notaris (2001);
Dordrecht (protocol mr. C.F. Wery) m.i.v. 1 april 2018 mevrouw **mr. M. Nonhebel**, kandidaat-notaris (2002);
Veenendaal (protocol mr. R. Ottens) m.i.v. 1 april 2018 **mr. J. van Heteren**, kandidaat-notaris (2006);
Wassenaar (protocol mevrouw mr. J.A.C.M. Geurts) m.i.v. 1 april 2018 **mr. D.O. Ohmann**, kandidaat-notaris (2004);
Assen (protocol mr. J.F.H. de Jong Posthumus) m.i.v. 18 april 2018 **mr. A.J. de Groot**, kandidaat-notaris (2004).

Aangewezen tot toegevoegd notaris

Barendrecht (protocol mr. H.Chr. Schuurman) m.i.v. datum beëdiging **mr. J.M. Tempelaar**;
Rotterdam (protocol mevrouw mr. K.D. Nabibaks) m.i.v. datum beëdiging **mr. F.K. Choi**;
Amsterdam (protocol mr. A.M.J.M. Ploumen) m.i.v. datum beëdiging mevrouw **mr. E.M.C. Broekhof**;
Rotterdam (protocol mr. Ph.H.F. König) m.i.v. datum beëdiging **mr. dr. P.P. de Vries**;
Uden (protocol mr. E.J.W.M. van Egeraat) m.i.v. datum beëdiging mevrouw **mr. M.J.A. Rijkers**.

Eervol ontslag op verzoek

mr. R.H.M. van Baal, notaris te *Zaanstad*, m.i.v. 7 maart 2018;
mevrouw **mr. C.H. Verstoep**, notaris te *Rotterdam*, m.i.v. 1 april 2018;
mevrouw **mr. J.A.C.M. Geurts**, notaris te *Wassenaar*, m.i.v. 1 april 2018;
mevrouw **mr. P.A.J. Hoekstra-Geurten**, notaris te *Heerlen*, m.i.v. 1 april 2018;
mr J.F.H. de Jong Posthumus, notaris te *Assen*, m.i.v. 18 april 2018.

Toewijzing protocol

De minister voor Rechtsbescherming heeft besloten het protocol en de overige notariële bescheiden van:

- mr. G.P. van Breugel, tot 1 oktober 2017 notaris te Alphen aan den Rijn, m.i.v. 1 januari 2018 toe te wijzen aan **mr. P.H. van den Berg**, notaris te *Boskoop*;
- mr. R.M.J. van Gent, tot 1 oktober 2017 notaris te Maastricht, m.i.v. 1 maart 2018 toe te wijzen aan **mr. J.M.J.H. Achten**, notaris te *Maastricht*;
- mr. M.H. Legein, tot 29 september 2017 notaris te Amsterdam, m.i.v. 1 maart 2018 toe te wijzen aan **mr. C.A. Voogt**, notaris te *Amsterdam*.

Freddy Choi

Daniel Ohmann

Johan de Groot

Maartje Nonhebel

Marie-José Rijkers

Michiel van Hecke

Paul de Vries

Saskia Mos-Van Gool

Thijs Olthoff

Eline Broekhof

COLOFON

Notariaat Magazine is een uitgave van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en publiceert nieuws en achtergronden over onderwerpen die het notariaat raken. Bij de KNB zijn ruim 1.300 notarissen en 1.650 kandidaat-notarissen aangesloten. Het blad wordt in een oplage van ruim 5.000 exemplaren verspreid onder KNB-leden en externe relaties. Notariaat verschijnt maandelijks, met uitzondering van januari en augustus.
De redactie van Notariaat Magazine is onafhankelijk en werkt op basis van een redactiestatuut. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven en opinies in te korten.

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)
Spui 184
Postbus 16020
2500 BA 's-Gravenhage
telefoon: 070 3307111

Redactie: Mechtelt Lindenhovius (hoofdredacteur), Jessica Hendriks (redacteur), Martijn Rip (redacteur), Clemens van Gessel (correctie)
Telefoon 070 3307170, **e-mail** nm@knb.nl

Aan dit nummer werkten mee:
Lex van Almelo, Dorine van Kesteren, Roel Ottow, Peter Steeman, Jolanda aan de Stegge, Berdine Vos-Vegter, Henriette van Wermeskerken

Redactieraad: Wouter Burgerhart, Bert Daemen, Sabrina Gajadhar, Bart van Gemert, Steven ten Hagen, Frits van der Kamp, Mark Jonker Roelants, Joyce Leemrijse, Hens Meengs, Anne-Marie Snel

Foto's: Truus van Gog
Omslag: Truus van Gog

Vormgeving:
Okapi. Corporate Identity Atelier

Uitgever: Sdu,
Peter Frissen
Prinses Beatrixlaan 116
2595 AL 's-Gravenhage
Postbus 20025
2500 EA 's-Gravenhage
telefoon: 070 3789571

Druk: Drukkerij Senefelder Misset, Doetinchem

Abonnementen: De abonnementsprijs bedraagt 116,03 euro per jaar (excl. btw en incl. administratie- en verzendkosten), prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementenadministratie:
Sdu Klantenservice
Postbus 20025, 2500 EA 's-Gravenhage
telefoon: 070 3789880, fax: 070 3789783

Vanwege de aard van de uitgave, gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenissenrecht.

Advertentie-acquisitie:
Sdu Mediasales, Leroy Versteegen
telefoon: 070 378 0703
e-mail: l.versteegen@sdu.nl

ISSN: 1568-4121

© KNB/Sdu
Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de KNB. De bij toepassing van art. 16B en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht, Postbus 882, 1180 AW te Amstelveen. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Nederlands uitgeversverbond
Groep uitgevers voor vak en wetenschap

Als wij er niet meer zijn

In dit gebouw klinkt al 130 jaar muziek. Nieuwe, oude, mooie, rare, verbijsterende, ontroerende muziek.
Waar wij ons wel eens zorgen over maken: zijn er – over dertig, veertig, vijftig jaar – ook nog mensen die hier komen luisteren?

Steeds minder kinderen maken kennis met wat we maar even noemen 'klassieke' muziek. Ligt dat aan die muziek? Aan scholen? Ouders? Wij weten het ook niet, maar we zijn er niet gerust op. Daarom organiseren wij veel educatieve concerten. Daar zien we telkens weer kinderen het wonder van muziek beleven.

Die muziekeducatie in Het Concertgebouw wordt voor maar een heel klein deel betaald door scholen en ouders. Het wordt vooral mogelijk gemaakt door Het Concertgebouw Fonds, door muziekliefhebbers die ons met donaties en legaten helpen bij het doorgeven van muziek aan volgende generaties. Wij nodigen u van harte uit hieraan mee te doen.

Nu of later.

HET CONCERTGEBOUW
FONDS

Het Concertgebouw Fonds +31(0)20 573 04 65 | fonds@concertgebouw.nl | www.concertgebouw.nl

vanbrug
SOFTWARE

Onze passie voor het notariaat zorgt voor software voor vandaag en morgen

De continue samenwerking met notariskantoren, adviseurs en (overheids)instanties zorgt ervoor dat 'Codex', de nieuwste notariële software van Nederland, veilig, efficiënt en toekomstgericht is. Door de gebruiksvriendelijkheid en vele geïntegreerde modules kunnen notarissen en hun medewerkers zich dagelijks optimaal toeleggen op hun juridische rechten en plichten.

De medewerkers van Van Brug Software hebben veel ervaring in het notariaat, waardoor toevoegingen in de software al vaak bedacht zijn voordat deze gevraagd worden. Zij weten wat uw kantoor écht nodig heeft in uw dagelijkse werkzaamheden. En dat scheelt tijd.

www. vanbrug.nl | 0578-693646 | info@vanbrug.nl